

Česká zemědělská univerzita v Praze
Provozně ekonomická fakulta
Katedra humanitních věd

Diplomová práce
Základní škola jako činitel společenského života
na venkově

Bc. Ludmila Andršová

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Ludmila Andršová

Hospodářská politika a správa
Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Základní škola jako činitel společenského života na venkově

Název anglicky

Primary school as a factor of social life in the countryside

Cíle práce

Cílem práce je popis, analýza a interpretace dat, týkajících se společenského života v obci Bohutín. Pozornost bude věnována tomu, jaký význam má pro obec Masarykova základní škola a jak se na životě obce podílí. Teoretická část diplomové práce bude vycházet z relevantní odborné literatury a na jejím základě bude připraveno empirické šetření.

Metodika

V empirické části diplomové práce budou použity pro sběr dat dotazovací techniky, rozhovor s ředitelem základní školy a dotazníkové šetření obyvatel obce. Dotazování bude zaměřeno na účast obyvatel na kulturních a společenských akcích, vnímání podílu jednotlivých subjektů a role, kterou v životě obce hraje základní škola. Závěry práce budou, kromě jiného, využity pro praktické účely zastupitelstva obce a použity pro vytvoření publikace k 90. výročí základní školy.

Harmonogram zpracování diplomové práce:

Březen 2019 – specifikace metodiky, stručný obsah teoretické části práce

Srpen 2019 – zpracování teoretické části DP (úvod, popis metodiky, literární rešerše)

Říjen 2019 – vlastní terénní šetření

Březen 2020 – odevzdání empirické části v první verzi

Listopad 2020 – odevzdání kompletní DP se zpracovanými připomínkami

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčová slova

společenský život, venkov, Bohutín, základní škola, obec, obyvatelé obce

---

Doporučené zdroje informací

- JANÍČEK, Karel. 500 let Bohutína. Bohutín: Obecní úřad a Osvětová beseda v Bohutíně, 1993. Kronika Základní školy v Bohutíně. Zemský archiv Opava.
- MAJEROVÁ, V. – KOSTELECKÝ, T. – SÝKORA, L. Sociální kapitál a rozvoj regionu : příklad Kraje Vysočina. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-4093-5.
- Sýkora, L., Matoušek, R. (2009) Sociální kapitál a teritorialita sociálních sítí. Geodny Liberec 2008. Poštolka, V., Lipský, Z., Popková, K., Šmída, J., eds, Geodny Liberec 2008 sborník příspěvků, Geodays Liberec 2008 book of proceedings, s. 50-56. Liberec, TU Liberec.
- TOMŠÍK, K. *Vývoj a perspektivy evropského venkova : aspekty konkurenceschopnosti a udržitelného rozvoje v evropském venkovském prostoru v prostředí globalizace.* Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009. ISBN 978-80-7357-495-6.
-

Předběžný termín obhajoby

2020/21 ZS – PEF (únor 2021)

Vedoucí práce

prof. PhDr. Ing. Věra Majerová, CSc.

Garantující pracoviště

Katedra humanitních věd

Elektronicky schváleno dne 24. 11. 2020

prof. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 25. 11. 2020

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 28. 11. 2020

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci „Základní škola jako činitel společenského života na venkově" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucí diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne datum odevzdání

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala paní profesorce Věře Majerové za cenné rady, řediteli ZŠ Bohutín Pavlovi Tichému za ochotu a svojí rodině za neustálou podporu.

Základní škola jako činitel společenského života na venkově

Abstrakt

Tato práce se zabývá problematikou venkova, jeho rozvojem a společenským životem, jakožto jednou z hybných sil pro tento rozvoj. Výše zmíněná témata jsou znázorněna na příkladu venkovské základní školy v Bohutíně, okres Šumperk, jejíž působení na společenský život obyvatel v obci autorka v práci zkoumá.

V teoretické části jsou vymezena teoretická východiska v oblasti problematiky venkova, chápání pojmu „venkov“ v naučné literatuře a také v českém prostředí. Práce současně sleduje historický vývoj českého venkova. Druhá část se detailně zaměřuje na výše zmíněný rozvoj a rovněž se věnuje soudobým teoriím tohoto rozvoje. Společenský život rozebírá část třetí. Zde se autorka věnuje pojmům kulturní a sociální kapitál, které mají pro studium společenského života nezpochybnitelný význam. Výše zmíněnou teorii uvádí autorka na příkladu obce Bohutín a její základní školy, na kterou je rovněž zaměřená praktická část této práce. Ta je vypracovaná metodou kvantitativního šetření za použití dvou technik, a to rozhovoru s ředitelem základní školy a dotazníku. Výsledky jsou zpracovány a vyhodnoceny statistickými metodami, které jsou shrnuty v poslední části práce.

Klíčová slova: venkov, rozvoj venkova, základní škola, společenský život, sociální kapitál, kulturní kapitál, Bohutín, obec, obyvatelé venkova, vesnice

Primary school as a factor of social life in the countryside

Abstract

This thesis focuses on social life in the countryside and the impact social life has on the development of a village. The elementary school in the village of Bohutín, Šumperk is used as a specific example of the theoretical concepts discussed here. The author of this thesis is interested in the way this elementary school impacts the social life of its citizens.

First, the theoretical part defines basic concepts surrounding the term “country,” from a sociological point of view. It deals with the differing opinions of experts within published literature. It also briefly surveys the historic development of a Czech countryside. Secondly, it discusses the development and contemporary theories defining the term. Thirdly, it describes the concept of social life, while focusing on the key notion of capital. The author discusses social and cultural capital, which are both of crucial importance for the social life of a village. The theory is then applied to the context of the elementary school in Bohutín where the author carried out her research. The research itself consists of quantitative research carried out as an interview with the director and for which the data was collected via questionnaire. The results are summarized in the concluding chapters of the thesis.

Keywords: country, country development, elementary school, social life, social capital, cultural capital, Bohutín, village, village citizens

Obsah

1.	Úvod	11
2.	Cíl práce a metodika	13
2.1.	Cíl práce	13
2.2.	Metodika	13
3.	Teoretická východiska	14
3.1.	Venkov a jeho vymezení	14
3.1.1.	Znaky venkova	14
3.1.2.	Kvantitativní vymezení venkova v Evropské unii	16
3.1.3.	Venkovský prostor, obec a sídlo	20
3.1.4.	Venkov v České republice	21
3.2.	Soudobé teorie rozvoje venkova	28
3.2.1.	Rozvoj regionu	28
3.2.2.	Rozvoj venkova	28
3.2.3.	Teoretická východiska rozvoje venkova	29
3.2.4.	Integrovaný endogenní model rozvoje venkova	31
3.2.5.	LEADER a vytváření místních akčních skupin	32
3.3.	Teoretické zpracování pojmu společenský život	34
3.3.1.	Společenský život na venkově	34
3.3.2.	Sociální kapitál	35
3.3.3.	Kulturní kapitál	39
3.4.	Obec Bohutín a místní základní škola	41
3.4.1.	Historie obce Bohutín	41
3.4.2.	Současnost obce Bohutín	44
3.4.3.	Historie základní školy v Bohutíně	45
3.4.4.	Současnost základní školy	51
4.	Empirická část	54
4.1.	Stanovení metodiky výzkumného šetření	54
4.2.	Formulace problému	54
4.3.	Formulace hypotéz	55
4.4.	Příprava a realizace rozhovoru	55
4.4.1.	Shrnutí rozhovoru	55
4.4.2.	Závěr rozhovoru	58
4.5.	Příprava a realizace dotazníku	58
4.6.	Výsledky šetření	60

4.6.1. Popis souboru respondentů	60
4.6.2. Popis výsledků	62
4.6.3. Hypotézy	70
4.7. Shrnutí výsledků	73
5. Závěr	74
6. Seznam použitých zdrojů	76
7. Přílohy	79

Seznam obrázků

- Obr. 1 Venkovská typologie OECD aplikovaná na regiony NUTS 3 (Eurostat 2011)
Obr. 2 Nový jednoduchý model klasifikace venkova podle Evropské komise (Eurostat 2011)
Obr. 3 Rozpracovanější jednoduchý model klasifikace venkova (Eurostat 2011)
Obr. 4 Prostorová strukturace území z hlediska přístupů k vymezení venkova (Binek a kol. 2009)
Obr. 5 Vymezení venkova v České republice dle dostupných statistických dat (Perlín, Kučerová, Kučera 2010)
Obr. 6 Venkovské regiony podle hustoty zalidnění dle obcí s rozšířenou působností (ORP) *limit 100 obyv./km²* (Perlín 2009)
Obr. 7 Venkovské regiony podle hustoty zalidnění dle obcí s rozšířenou působností (ORP) *limit 150 obyv./km²* (Perlín 2009)
Obr. 8 Trvalá udržitelnost s její jednotlivé dimenze (Lošťák 2019)
Obr. 9 Budova školy (kronika školy)

Seznam tabulek

- Tab. 1 Kritéria vymezení venkovských sídel (Sociologická laboratoř, ČZU, Praha, 2004 In Binek a kol. 2007)
Tab. 2 Základní informace o obci (vlastní zpracování)
Tab. 3 Informace o ZŠ (vlastní zpracování)
Tab. 4 Akce pořádané ZŠ (vlastní zpracování)
Tab. 5 Akce, do kterých je ZŠ zapojená (vlastní zpracování)
Tab. 6 Hypotézy (vlastní zpracování)
Tab. 7 Kontingenční tabulka otázek č. 4 a č. 6 (vlastní zpracování)
Tab. 8 Kontingenční tabulka otázek č. 12 a č. 15 (vlastní zpracování)
Tab. 9 Významný podíl na společenském životě (vlastní zpracování)
Tab. 10 Akce, které ZŠ pořádá s filtrem odpovědí (vlastní zpracování)
Tab. 11 Akce, na kterých ZŠ spolupracuje s filtrem odpovědí (vlastní zpracování)

Seznam grafů

- Graf č. 1 Věk respondentů (vlastní zpracování)
Graf č. 2 Pohlaví respondentů (vlastní zpracování)
Graf č. 3 Bydliště respondentů (vlastní zpracování)
Graf č. 4 Účast na akcích (vlastní zpracování)
Graf č. 5 Roční účast na akcích (vlastní zpracování)
Graf č. 6 Kde nejčastěji akce navštěvují (vlastní zpracování)
Graf č. 7 Důvod neúčasti (vlastní zpracování)
Graf č. 8 Pořadatelé (vlastní zpracování)
Graf č. 9 účast na konkrétních akcích (vlastní zpracování)
Graf č. 10 Podíl institucí na spol. životě (vlastní zpracování)
Graf č. 11 Populární akce (vlastní zpracování)
Graf č. 12 ZŠ jako významný činitel (vlastní zpracování)
Graf č. 13 Zapojení ZŠ do společenského života (vlastní zpracování)

1. Úvod

Venkov a jeho rozvoj je v posledních letech často rozebírané téma, které se stále více pojí se společenským životem rozvojové oblasti. Zdá se, že právě na venkově je základní škola jedním z hlavních iniciátorů organizovaného společenského života. Předkládaný text diplomové práce obsahuje teoretická východiska a empirickou část, zabývající se zkoumáním právě základní školy jako činitele společenského života na venkově.

Vymezení venkova není napříč obory jednoznačné, jelikož některé z oborů se spíše přiklání k určení pomocí kvalitativních znaků, zatímco jiné podle znaků kvantitativních. Oba způsoby vymezení jsou navíc ovlivněny tím, jaký byl historický vývoj určité oblasti, především v posledních sto letech. Různorodost vývoje je zřejmá i v rámci území České republiky, například venkov v oblasti bývalých Sudet má jiné znaky než venkov ve vnitrozemí Čech. Dobrá znalost těchto znaků může výrazně pomoci při realizaci rozvojových aktivit, které v posledních letech na venkov míří.

Rozvoj venkova je stále více diskutované téma bezesporu proto, že se jedná o jednu z priorit regionální politiky Evropské unie. Dříve byly rozvojové aktivity vedeny z vnějšku rozvojové oblasti, šlo o tzv. exogenní přístup k rozvoji, ale s aplikací tohoto způsobu rozvoje začala přicházet i kritika. Jako reakce na tuto kritiku exogenního přístupu je definován přístup endogenní, vnitřní. Ten využívá vnitřního potenciálu oblasti pro rozvoj a klade důraz na trvalou udržitelnost rozvoje. V zavádění endogenního modelu se přichází na to, že i když má oblast určitý potenciál, ne vždy má všechny potřebné zdroje, a tak vzniká Integrovaný endogenní model rozvoje venkova. Ten uznává, že pro efektivní rozvoj jsou potřeba místní aktéři, kteří dobře znají jedinečný potenciál oblasti, ale spolupráce s vnějšími aktéry a jejich zdroji mohou fungovat efektivněji. Důležitou roli zde hraje sociální kapitál, kterému je ve spojení s rozvojem v odborné literatuře věnována velká pozornost.

Jeden ze způsobů růstu sociálního kapitálu je společenský život. Kromě toho přirozeného, který vzniká v rodině a následně při jakékoli společenské interakci, je společenský život tvořen i organizovaně, a to pomocí společenských akcí organizovaných v rozvojové oblasti. Takové akce dávají jednotlivci i skupině možnost rozšířit svůj sociální kapitál. Na venkově je jedním z iniciátorů takového společenského života základní škola. S tou je v literatuře často spojován také kulturní kapitál, který jedinec díky škole získává. Se sociálním kapitálem je škola také spojována, méně však s takovým, který přesahuje školní práh. Zdá se však, že ve venkovských oblastech plní

základní škola funkci iniciátora společenského života v obci více než jiné místní instituce.

Této otázce se věnuje praktická část práce na příkladu obce Bohutín, okres Šumperk, a její základní školy. Nejprve bude představena samotná obec i škola, jejich vývoj a současnost. Následovat bude samotný kvantitativní výzkum. Pro první část šetření byla zvolena technika rozhovoru. Ten probíhal s ředitelem základní školy, který pomohl k ucelenosti informací o obci a škole. Druhá část výzkumu byla provedena technikou dotazníku. Ten byl zaměřen na účast obyvatel na kulturních a společenských akcích v jejich obci a na to, jak vnímají podíl jednotlivých subjektů na společenském dění v obci a jak vnímají zapojení základní školy. V poslední části práce jsou výsledky zpracovány a vyhodnoceny statistickými metodami.

2. Cíl práce a metodika

Zvolený cíl a zvolená metodika práce, která bude určovat směr celé práce.

2.1. Cíl práce

Cílem práce je popis, analýza a interpretace dat, týkajících se společenského života v obci Bohutín. Pozornost bude věnována tomu, jaký význam má pro obec Masarykova základní škola a jak se na životě obce podílí. Teoretická část diplomové práce bude vycházet z relevantní odborné literatury a na jejím základě bude připraveno empirické šetření.

Zacílení první části bude zpracování jednotlivých témat a pojmů na základě dostupné literatury a dalších zdrojů. Těmito tématy budou: venkov a jeho vymezení, teoretická východiska pro rozvoj venkova, teoretické vymezení pojmu společenský život, obec Bohutín, základní škola v Bohutíně.

Druhá část bude zacílena na sledování současného stavu společenského života obce a jak se na něm podílí základní škola, případně další subjekty. Tato část bude definovat metodiku a pojmy, dle kterých bude proveden kvantitativního výzkum. Vyhodnocením tohoto výzkumu bude naplněn primární cíl práce.

2.2. Metodika

Dostatečné znalosti tématu bude dosaženo studiem z dostupných zdrojů, a to literárních, webových a dalších. Na základě těchto znalostí budou rozvrhnutá a vypracována témata, která budou zpracována v teoretické části práce a bude z nich vycházet část empirická. V empirické části diplomové práce budou použity pro sběr dat dvě dotazovací techniky, rozhovor s ředitelem základní školy a dotazníkové šetření obyvatel obce. Dotazování bude zaměřeno na účast obyvatel na kulturních a společenských akcích, vnímání podílu jednotlivých subjektů a role, kterou v životě obce hraje základní škola. Závěry práce budou, kromě jiného, využity pro praktické účely zastupitelstva obce a použity pro vytvoření publikace k 90. výročí základní školy.

3. Teoretická východiska

Následující vypracované pojmy a témata jsou základem pro porozumění části empirické. Vychází z dostupné literatury a dalších uvedených zdrojů.

3.1. Venkov a jeho vymezení

„Venkov se zdá být vším a ničím, dokud vyplňuje veškerou obydlenou krajinu, tedy do vzniku měst. Jeho obyvatelstvo má své vlastní jazyky, folklór a jiné rysy etnické svébytnosti, nemá však žádnou politickou identitu.“ (Blažek, B., 1998)

Existuje více vědních disciplín, které se zabývají venkovem a jeho vymezením, z nichž každá k tomuto pojmu přistupuje jiným způsobem a zdůrazňuje tu či onu stránku nebo projev „venkovskosti“. Jinak vidí venkov např. geograf, urbanista či sociolog a tedy ho i jinak definuje (Andrle, Srb 1988).

Obecně je venkov definován jako prostor, který je řídce osídlený a jehož součástí je zemědělství (které dnes plní funkci spíše krajinotvornou než produkční), bydlení, prostor pro život a rekreaci. Z urbanistického hlediska se jedná o specificky zastavěné území a nezastavěné území malých sídel (vesnic). Z pohledu sociologie se venkov vymezuje specifickým způsobem života, z pohledu demografie je charakteristický nízkým počtem a hustotou obyvatel (Maříková in Majerová 2009).

Z toho plyne, že je pro venkov typická menší intenzita sociálně ekonomických kontaktů a také nízká hustota vazeb mezi jednotlivými ekonomickými subjekty, které se zde vyskytují (Perlín 2008). Jednotlivým kritériím vymezení venkova budou věnovány další části práce.

Konvenční definici venkova, jak je zmíněno výše, je komplikované až nemožné určit, jelikož různé definice venkova jsou také často odrazem doby, ve které je jejich autoři tvořili a která byla charakteristická některým ze silně-geografických výzkumných směrů (Hurbánek 2004). Většina autorů se tak shoduje, že přesnou definici venkova je skoro nemožné určit. Identifikovat venkov a procesy, které jsou s ním spojeny je úkol, nad kterým vědci bádají více než sto let (Pospěch 2014).

3.1.1. Znamky venkova

„Pro vymezení venkova, venkovského území či venkovských oblastí se používá v jednotlivých zemích odlišných kritérií, která jsou do značné míry ovlivněna rozdíly

v hustotě zalidnění jednotlivých zemí, v charakteru jejich osídlení, ve struktuře zaměstnání obyvatelstva atd.“ (Slepička 1981, s. 25)

Vymezení venkova je obtížné a je důležité vzít v potaz množství kritérií. Sociologická laboratoř na České zemědělské univerzitě v Praze sestavila přehled jednotlivých kritérií.

Kritérium	Hlavní znak
Urbanistická struktura	Rozvolněná zástavba, zemědělský statek, rozsáhlé veřejné prostory, nízký podíl zastavěných ploch
Architektonické znaky	Nízkopodlažní zástavby, integrace obytné a dalších funkcí, absence nájemního bydlení, individuální výstavba
Sociální znaky	Konservatismus, tradicionalismus, sousedství, participace, kooperativnost, sdílení společné historie
Ekonomické znaky	Vyjížďka do zaměstnání, zaměstnanost v zemědělství, vyšší podíl samozásobitelství, kutilství
Veřejná správa	Označení obce, postavení obce ve struktuře veřejné správy
Velikostní znaky	Počet obyvatel, hustota zalidnění, rozloha, podíl zastavěné plochy

Tab. 1 Kritéria vymezení venkovských sídel
(Sociologická laboratoř, ČZU, Praha, 2004 In Binek a kol. 2007)

Znaky venkova lze dělit na kvantitativní a kvalitativní. V tabulce *Tab. 1 Kritéria vymezení venkovských sídel* jsou uvedeny jak kvalitativní, tak kvantitativní znaky, kdy pouze poslední řádek tabulky je řazen ke znakům kvantitativním. Toto dělení rozpracovali například Svobodová a Věžník v univerzitních skriptech Úvod do geografie venkova (zpracováno s využitím Maříková 2006, Perlín 2008).

Kvalitativní znaky

Znaky venkovských obcí, resp. venkovských sídel lze z různých hledisek vymezit zejména na následující znaky typické pro tradiční venkov. Jako *urbanistické znaky* jsou uváděny vysoký podíl rodinných domů, málo vyvinutá uliční síť s dominantním prostorem návsi jako společenského a kulturního centra sídla, rozvolněná zástavba, vysoký podíl zeleně v sídle. Dalšími znaky jsou *architektonické znaky*, do kterých patří například nízkopodlažní zástavba, absence nájemního bydlení, domy doplněny hospodářským zázemím, vymezení dvora a zahrady s jasně oddělenými

funkcemi. Mezi *znaky sociální* se řadí užší sociální kontakty mezi obyvateli sídla, neformální sociální kontrola, participace, tradicionalismus, konzervatismus. *Ekonomickými znaky* jsou dominantní nebo rozhodující role zemědělství a primární výroba potravin, významný podíl ekonomicky aktivních osob vyjíždějících do zaměstnání mimo toto sídlo.

A nakonec zmíním *znaky administrativní*, které spočívají především ve statutu sídla (sídlo, které v minulosti či v současnosti získalo městská práva, je městem, ostatní sídla jsou vesnicemi).

Jelikož kvalitativní znaky mohou být často hodnoceny subjektivně, nelze pouze na základě těchto znaků venkov plošně definovat. V praxi se proto k určení venkova často také využívá znaků kvantitativních.

Kvantitativní znaky

Nejjednodušším kvantitativním znakem k určení venkova je počet obyvatel - *počet trvale bydlících v obci*. Tento znak není těžké určit, samotný ale nestačí. Kombinuje se s dalšími kvantitativními znaky.

Mnohem častěji používaným ukazatelem je ukazatel *hustoty osídlení*. Ten popisuje charakter osídlení a nepřímo tedy i charakter krajiny.

3.1.2. Kvantitativní vymezení venkova v Evropské unii

Evropská unie pro vymezení venkova používá metodiku klasifikace regionů *Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj* (OECD). Ta je založena právě na hustotě osídlení a podílu populace v nižších územních jednotkách. Horní hranice hustoty osídlení v obcích je nižší než 150 obyvatel/km². Obce, vymezené tímto způsobem, mohou být považovány za venkovské. (Matoušková 2011)

Toto vymezení je stále považováno za relativně nepřesné, proto EU využívá tzv. *gridů* (grid = čtverec 1x1 km; území je rozčleněno pomocí sítě gridů).

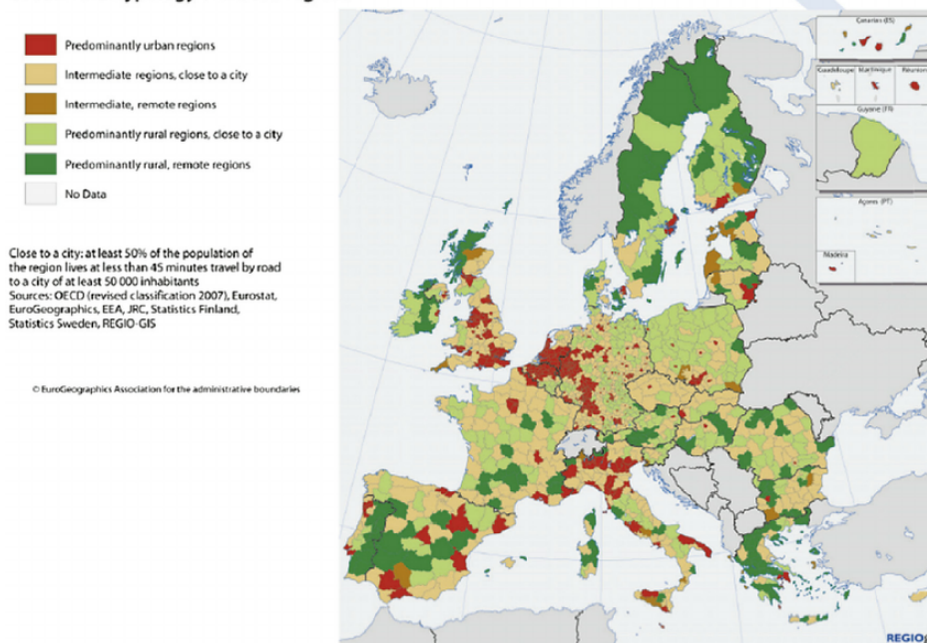
Klasifikace venkova podle OECD

Podle původní typologie OECD (1994) je venkovským regionem je region s určitým počtem venkovských obcí/sídel. Později jej klasifikoval statistický úřad Eurostat, který pro jeho určení používá ukazatele hustoty obyvatel podle jednotek NUTS III, kdy jsou vymezeny tři základní kategorie:

- **převážně venkovské regiony** -- více než 50 % obyvatel žije ve venkovských obcích,
- **významně venkovské regiony** -- ve venkovských obcích žije 15 až 50 % obyvatel,
- **převážně městské regiony** -- ve venkovských obcích žije méně než 15 % obyvatel.

Urban-rural typology of NUTS3 regions

Obr. 1 Venkovská typologie OECD aplikovaná na regiony NUTS 3 (Eurostat 2011)

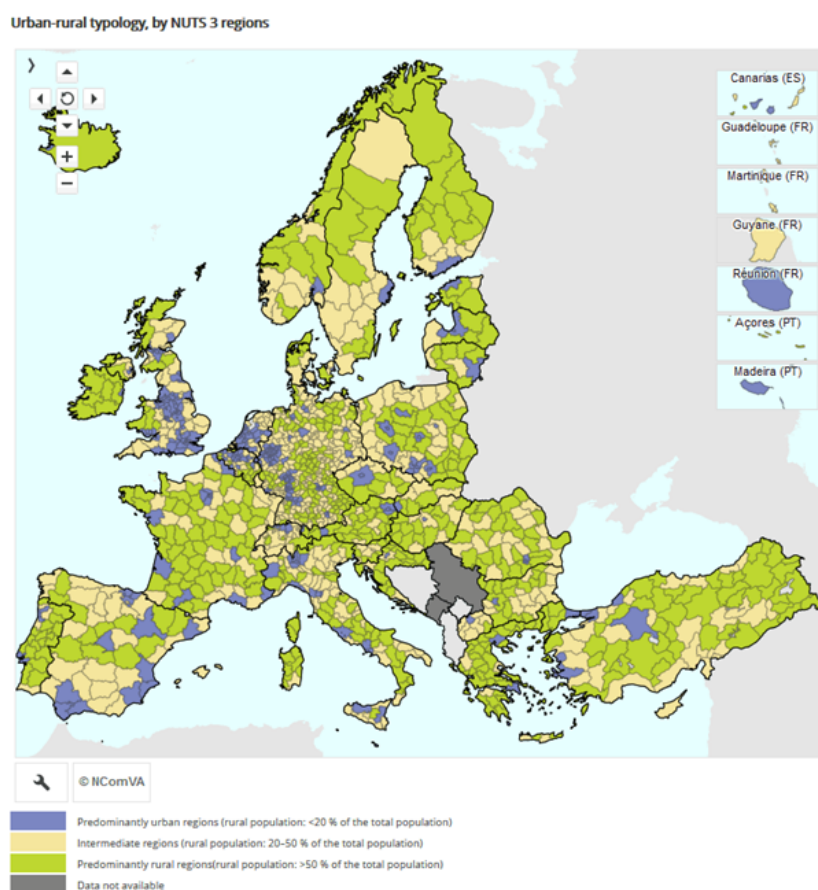
Na nedostatky tohoto modelu upozornila Česká republika, jejíž téměř celé území spadalo v tomto modelu mezi smíšené regiony. Použité bylo toto vymezení v Národním strategickém plánu pro rozvoj venkova a v Programu rozvoje venkova v tom smyslu, že Společná zemědělská politika má působnost v regionech převážně venkovských i smíšených regionech, tedy na celém území ČR kromě Prahy. (Matoušková 2011)

Nový jednoduchý model klasifikace venkova podle Evropské komise

Nový jednoduchý model používá k vymezení těchto regionů tři ukazatele. Prvním je takový, kdy je limit hustoty obyvatel 300 obyvatel/km² aplikovaný na mřížku buněk

o rozloze 1 km². Druhý ukazatel se zjišťuje tak, že na sloučenou mřížku buněk, která jsou nad limitem hustoty obyvatel, je aplikována minimální velikost podle počtu obyvatel (5 000 obyvatel). Z prvních dvou ukazatelů vychází třetí, a to, že obyvatelé žijící ve venkovských oblastech jsou ti, kteří žijí mimo městské oblasti (tzv. urbánní klastry).

- **převážně venkovské regiony** -- více než 50 % obyvatel žije ve venkovských obcích,
- **významně venkovské regiony** -- ve venkovských obcích žije 20 až 50 % obyvatel,
- **převážně městské regiony** -- ve venkovských obcích žije méně než 20 % obyvatel. (Matoušková 2011)

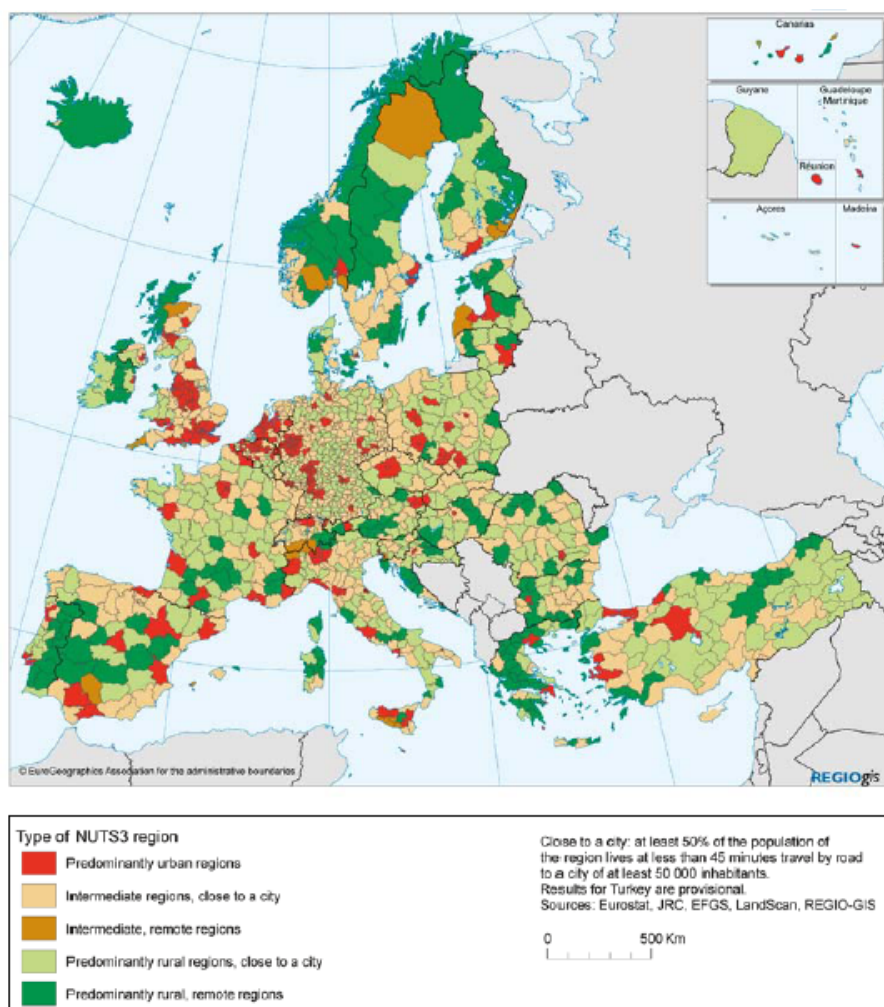
Obr. 2 Nový jednoduchý model klasifikace venkova podle Evropské komise (Eurostat 2011)

Rozpracovanější jednoduchý model klasifikace venkova

V rozpracovanějším jednoduchém modelu se přihlíží k dostupnosti klasifikovaných oblastí k větším městům. Kritériem je, že 50% populace oblasti žije ve vzdálenosti do jedné hodiny cesty po silnici od většího města s alespoň 100 000 obyvateli, tím se definuje „blízkost většího města“.

Tato definice rozšiřuje venkovské oblasti a převážně venkovské oblasti na:

- **středně venkovské oblasti v blízkosti většího města**
- **středně venkovské oblasti vzdálenější**
- **převážně venkovské oblasti v blízkosti většího města**
- **převážně venkovské oblasti vzdálenější (Matoušková 2011)**

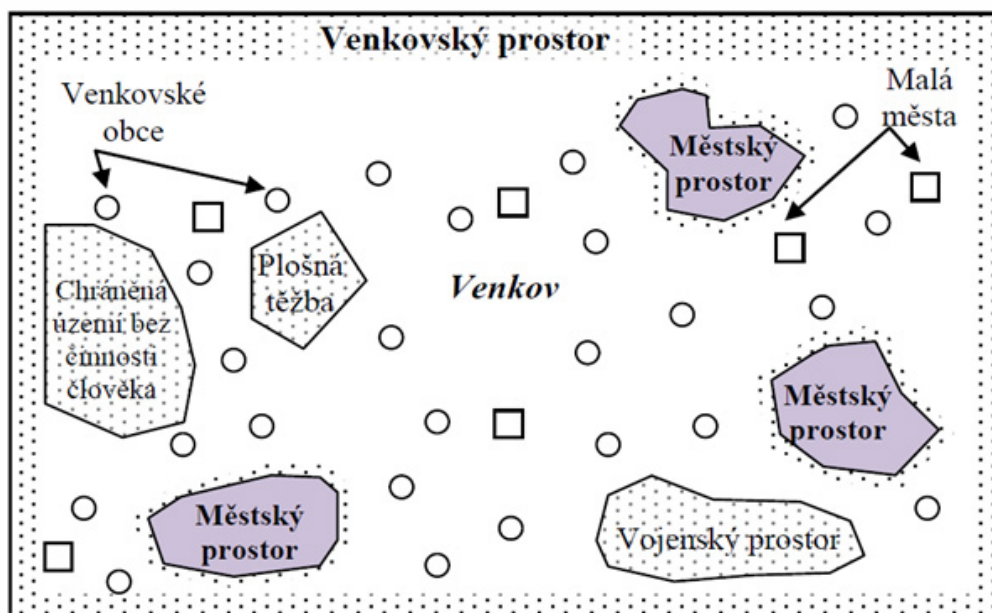
Obr. 3 Rozpracovanější jednoduchý model klasifikace venkova (Eurostat 2011)

3.1.3. Venkovský prostor, obec a sídlo

Vymezení venkova je tedy opravdu složité i z důvodu, že k venkovskému prostoru můžeme přistupovat na různých řádovostních úrovních, a to rozlišováním venkovských sídel, obcí, území a prostorů (Muller, 2005).

Pod pojmem venkov se v literatuře často vyskytuje *venkovský prostor* a *venkovská obec*, výjimečně také *venkovské sídlo* nebo *venkovský region*. Definice venkova a venkovského prostoru se v literatuře často prolínají. Jako venkovský prostor jsou označovány oblasti, které mají malý počet obyvatel, respektive malou hustotou zalidnění, ve kterých převládají extenzivní formy hospodaření, extenzivní formy využívání půdy, jako zemědělství nebo lesnictví (Johnston 1994). Venkovský prostor (často označován jako venkov) je spojitý, zahrnuje tedy v sobě i městské obce. Oproti tomu venkovská obec je *nespojité* vymezení jednotlivých sídel a obcí podle stanovených kritérií, které se vztahují k jednotce. Obvykle se jedná o ukazatele absolutní, počet obyvatel, správní funkce apod. (Perlín, 2013). Obec jako taková je vymezená zákonem jako „základní územní samosprávné společenství občanů; tvoří územní celek, který je vymezen hranicí území obce“ (Zákon č. 128/2000 Sb. § 1). Tedy pojem obec je vymezen pro administrativní vymezení základní jednotky veřejné správy, na které je voleno zastupitelstvo a starosta a která spravuje v samostatné působnosti svoje správní území (Perlín 2008). Obec se většinou skládá z více sídel. Tato práce se bude věnovat právě venkovské obci.

„Sídlo je prostorově oddělená jednotka, kterou tvoří skupina domů a která je oddělena od dalších sídel volným nezastavěným prostorem. Sídlo má nebo alespoň v minulosti mělo obytnou funkci, nebo má rekreační funkci.“ Existuje mnoho typů sídel, které nejsou zakotveny v legislativě, jako například vesnice, město nebo třeba starší městys a další. (Perlín 2008)

Obr. 4 Prostorová struktura území z hlediska přístupů k vymezení venkova (Binek a kol. 2009)

3.1.4. Venkov v České republice

Vymezení venkova konkrétně v České republice je důležité nejen proto, že venkov tvoří zhruba 75 procent rozlohy státu, ale také je toto vymezení stěžejní k vytvoření této práce. Pro vymezení venkova v ČR vnímám za klíčové rozumět historickému vývoji země a s tím spojenou měnící se úlohou zemědělství. Význam venkova v české společnosti a hodnoty, které venkovu připisujeme, se v průběhu dějin mění.

Vývoj českého venkova

Po většinu historického vývoje bývala města od vesnic oddělena charakteristickými ostrými hranicemi. Již od středověku byly tyto hranice symbolizovány městskými hradbami, uvnitř kterých byla soustředěna rozhodovací i donucovací moc, obchod, specializovaná výroba a specializované služby; mimo hradby se většina obyvatel živila zemědělstvím. Tyto hradby oddělovaly venkovskou krajinu s poli, lesy a venkovskými sídly od hustě zastavěné plochy měst. (Binek a kol. 2007)

Významný vliv nejen na venkov měl rok 1848, kdy bylo Ferdinandem I. zrušeno poddanství. Rolnictvo bylo tedy zrovnoprávněno s dalšími vrstvami národa a z poddaného sedláka se stal občan. (Klimeš 1949)

Přeměna společnosti z agrární na industriální byla historicky největší změnou způsobu života. Význam této skutečnosti lze srovnat snad jen s přechodem k zemědělství a usedlému způsobu života. Změny, které industrializace přinesla, se netýkaly jen průmyslové revoluce, ale i všech oblastí lidského života a současně krajiny, ve které společnost žije. Industrializace vedla k růstu populace ve městech, z dlouhodobého hlediska však zůstal počet městských obyvatel oproti venkovu nízký. S příchodem modernizace společnosti je měl venkov méně pozornosti a ta je věnována městům.

(Bínek a kol. 2007)

V roce 1938, tedy těsně před začátkem války, přichází další velký zásah do českého venkova. Tehdy nastalo po přijetí Mnichovské dohody vystěhování Čechů z pohraničí. V tomto období dostal vývoj českého venkova odlišný směr než v okolních státech; byl zabaven majetek, který vystěhovaným obyvatelům a jejich rodinám patřil po staletí. I přesto, že se nejednalo o velký počet občanů, měla tato událost velký historický význam vzhledem k navazujícím událostem. (Perlín 2008)

Po konci druhé světové války, v letech 1946 až 1947, probíhal naopak odsun Němců z pohraničí, Sudet, a ten se otiskl do vývoje venkova ještě mnohem výrazněji než vystěhování Čechů. Odsun se týkal přibližně jedné třetiny území Česka. Podle různých odhadů se dotkl 2,5 milionu až 3,5 milionu obyvatel původního předválečného Československa, kteří byli německé národnosti. Velký pokles obyvatel v těchto oblastech vedl také k poklesu zemědělské výroby. Některý majetek po Němcích si přivlastnili, často nelegálně, obyvatelé okolí bývalých Sudet, ne ale však v takovém počtu, aby byla obnovena veškerá zemědělská činnost. Situace, kdy se obyvatelé v Sudetech neustále měnili, vedla k menší sounáležitosti a solidaritě obyvatel a k větší kriminalitě. (Perlín 2008)

Výrazný zásah do venkovského života přinesla idea kolektivizace a společného družstevního hospodářství. Kolektivizace vycházela z předpokladu, že ve většině zemědělských oblastí lze díky ní dosáhnout větší produkce zemědělské výroby. Tento předpoklad se může zdát z politického a ekonomického pohledu logický, ovšem jeho uplatňování v naší zemi vedlo k obrovským a nevratným ekonomickým a společenským zásahům. Postupy uplatněné k dosažení kolektivizace byly rázné a nekompromisní hlavně k těm sedlákům, kteří se k tomuto procesu připojit nechtěli. Většinou se jednalo

o velké sedláky. Zakládala se zemědělská družstva a změnila se tak společenská hierarchie obyvatelstva, kdy se okrajoví pracovníci dostávali do čela družstev a dlouhodobí občané a sedláci se dostávali na okraj celé společnosti na venkově. Celý proces proběhl rychle během let 1949 až 1952 a téměř bezezbytku. (Perlín 2008)

„Jestliže se ještě v 60. a 70. letech 20. století dalo hovořit o venkovu či venkovském území jako o relativně heterogenním typu území, které se vyznačovalo relativně malou hustotou obyvatelstva a vysokým podílem zaměstnanců v zemědělství, tak v současné době tento obraz venkova neplatí.“ (Svobodová, Věžník 2014)

Na venkově rychle klesal počet obyvatel, ale ještě rychleji klesal počet pracovních příležitostí. Důvodem byla mechanizace zemědělství a útlum živností spolu s investicemi do průmyslu. To mělo vliv nejen na další migraci mladých, vzdělaných a podnikavých lidí do měst, ale také se zvýšil počet lidí dojíždějících za prací z venkova do měst. Dojíždění bylo možné díky zlepšení dopravní infrastruktury, zejména autobusové dopravy. (Binek a kol. 2007)

V 80. letech se zemědělská výroba stále více koncentrovala do zemědělských závodů. Kromě zemědělské výroby se sdružuje i výroba živočišná a s tím pomalu přicházejí negativní ekologické důsledky pro okolí. Se stále trvajícím heslem o přibližování venkova městu se venkov začal využívat k rekreaci a ke stavbě rekreačních chat. Rekreace formou chalupaření byla stále více populární. Společensky tak byla stárnoucí populace venkova obohacena o „rekreační rezidenty“, často také penzisty, kteří ovšem nebyli aktivně zapojeni do každodenního života venkova. Byli ale ekonomicky prospěšní pro místní malé podnikatele. (Perlín 2008)

Spolky, které měly dříve velkou společenskou a politickou sílu, tuto moc ztratily a jejich aktivity byly zúženy na jednotlivě menší oblasti. *„Na českém venkově kromě dominujících Dobrovolných hasičských sborů dále existují tělovýchovné jednoty se zaměřením na fotbal a dále spolky myslivců a případně i chovatelů drobného zvířectva nebo zahrádkářů. Ve většině obcí také existoval Svaz žen, který se pod přísnou státní kontrolou snažil v jednotlivých obcích organizovat společenské akce a akce pro veřejnost. Pro převažující formálnost nebyly nikdy tyto propagační aktivity příliš úspěšné. Až na osamělé výjimky církve již zcela ztratila vliv na celospolečenský vývoj.“* (Perlín 2009)

Převratné změny pro venkov přišly po roce 1990. Podobně jako pro celou společnost i na venkov měly vliv změny jako je návrat k tradičním vlastnickým vztahům, obnova demokratické formy vlády, postupná liberalizace ekonomického a společenského života a obnova právního řádu. Na venkově se znovuzaváděla

samospráva jako demokratický nástroj. Dále bylo třeba vyplatit původní vlastníky družstev nebo jejich dědice, vyrovnání často probíhalo pomocí předání dobytka. Celkový proces vyrovnání s původními majiteli stále nebyl ukončen. Vracení samotné půdy nebylo tak složité, jelikož ta nikdy nebyla celkově znárodněna, proto se dala jednoduše vrátit majitelům. Tyto pozemky byly, speciálně v oblastech blízko velkých měst, využívány ke stavbě nových domů. Na venkově přibývaly obchody a samoobsluhy, a s tím společně i restaurace, hospody a další služby, což přispívalo k celkovému většímu blahobytu obcí. (Perlín 2009)

Vymezení venkova v České republice na základě historického vývoje - kvalitativní přístup

Vzhledem k různému historickému vývoji v České republice lze v českém venkovském prostoru identifikovat několik základních typů venkovského osídlení. Krom historického vývoje je kritériem i sociálně ekonomická pozice a pozice v systému osídlení. *Suburbánní zóna*, je často na pokraji venkovské oblasti v blízkosti města. *Venkov v bohatých zemědělských oblastech* najdeme tam, kde je stabilizovaná a intenzivní zemědělská výroba. Dalším typem jsou *Bohaté Sudety*, ty se rozkládají v prostoru od Ašského výběžku přes Karlovarsko, severočeskou konurbaci, oblast Českého středohoří, Liberecko, krkonošské a orlické podhůří až na Jesenicko. Proti tomu *Chudé Sudety* se rozkládají podél jihozápadní, jižní a jihovýchodní hranice Česka. *Vnitřní periferii* je tradiční česká venkovská oblast ve středních a vyšších polohách, kde jsou horší podmínky pro zemědělskou výrobu, což vedlo k tomu, že v krajině vznikalo velké množství malých sídel. Posledním typem je *Moravsko-slovenské pomezí*, tato oblast byla v období do roku 1992 středem republiky a většina spojů byla vedena tudy. (Perlín 2004)

Vymezení venkova v České republice dle dostupných statistických dat - kvantitativní přístup

Při zpracování následující typologie autoři (Perlín, Kučerová, Kučera 2010) vycházeli z veřejně dostupných statistických dat o obcích s pověřeným obecním úřadem do 3000 obyvatel. Rozdělili tak území republiky na:

- Rozvojový venkov
- Nerozvojový sousedský venkov
- Moravská periferie
- Vybavený moravský venkov
- Problémový rekreační venkov
- Intenzivní rekreační oblasti
- Strukturálně postižený průmyslový venkov
- Neprofilovaný venkov

Za *Rozvojový venkov* jsou považovány obce v zázemí největších měst a při hlavních dopravních koridorech spojujících jádrové oblasti. Na tomto území se projevuje poměrně silný populační i hospodářský růst. Rychle se staví nové domy, vzdělanost je na vysoké úrovni a míra nezaměstnanosti je nízká. Často jsou tato místa populární k rekreaci a turistice.

Ve vnitrozemí Čech se nachází nejčastěji *venkov Nerozvojový sousedský*. Jedná se o hospodářsky slabší území, která leží při hranici krajů. Projevuje se špatnou občanskou vybaveností, špatným dopravním spojením a rychle stárnoucí populací. Silně se v těchto oblastech projevuje sousedská sounáležitost

Na území Moravy a Slezska jsou *Moravské periferie*, které se projevují vysokou mírou nezaměstnanosti, spíše nízkou hodnotou vzdělanosti a záporným migračním saldem. Většinou se jedná o poměrně velké obce z hlediska počtu obyvatel.

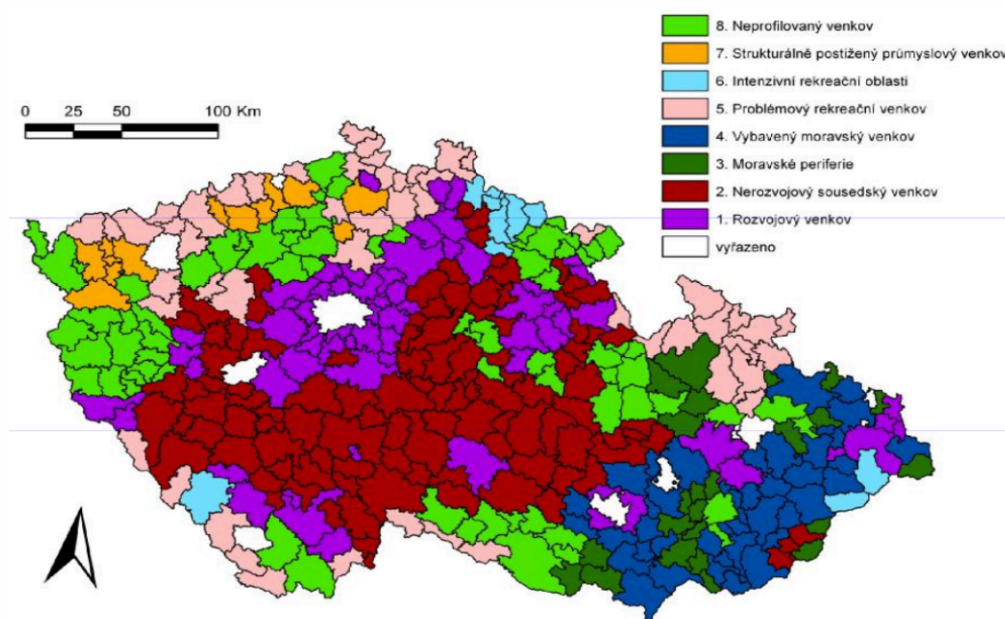
Vybavený moravský venkov se nachází také na Moravě a ve Slezsku. Jde o obce, které mají dobrou dopravní obslužnost, obec je dobře vybavená technickou infrastrukturou a veřejnými službami. Tyto obce jsou většinou velké a mají vysoký podíl trvale obydlených domů, to znamená že je zde i dobrá migrační stabilita.

Ve velké části českého pohraničí doosidlovaného po 2. světové válce se nachází *Problémový rekreační venkov*. Jde spíše o populačně větší obce, ale s nízkým podílem trvale obydlených domů. Tyto oblasti mají vysoký rekreačně-turistický potenciál. Jde o problémovou oblast, občané jsou málo angažováni, je zde nízká vzdělanost a nejvyšší míra nezaměstnanosti ze všech oblastí.

Jak již naznačuje samotný název, *Intenzivní rekreační oblasti*, hlavním hospodářským odvětvím tohoto typu venkova je turistický ruch a s tím spojené aktivity. Trvale obydlených domů je poměrně nízký podíl. Nezaměstnanost je poměrně nízká, proto je také nízký podíl vyjíždějících za prací. Obyvatelstvo je vzdělané a je zde nadprůměrný podíl nových domů postavených v 90. letech 20. století.

Strukturálně postižený průmyslový venkov se nachází v oblasti severních Čech. Vzdělanost obyvatel je nižší, míra nezaměstnanosti vysoká a oblast není rekreačně-turisticky atraktivní. Nachází se tu nízký podíl rodáků a osob starších 65 let a také se projevuje nízkou volební účastí. Obce ale disponují dobrou technickou infrastrukturou a dobrou veřejnou dopravou.

Neprofilovaný venkov je neprofilovaný proto, že má ve všech sledovaných hodnotách hodnoty průměrné. Většinou se jedná o populačně malé obce s podprůměrnou občanskou vybaveností a nižší úrovní vzdělanosti.

Obr. 5 Vymezení venkova v České republice dle dostupných statistických dat (Perlín, Kučerová, Kučera 2010)

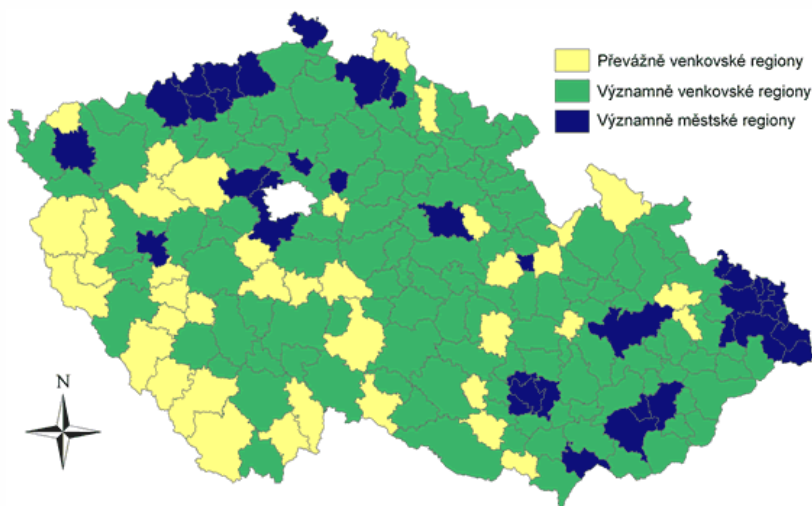
Vymezení venkova v České republice podle OECD

Dnes je v České republice obecně za venkovskou obec považována ta obec, jejíž počet obyvatel je menší než 2 000. Na základě této velmi zjednodušené definice zaujímá 73,6 % rozlohy ČR, 89,8 % ze všech obcí a 26,3 % obyvatel ČR. I když toto pojetí venkova není úplně přesné a nevypovídá o problémech a struktuře území, je velmi často používané (Svobodová, Věžník 2014).

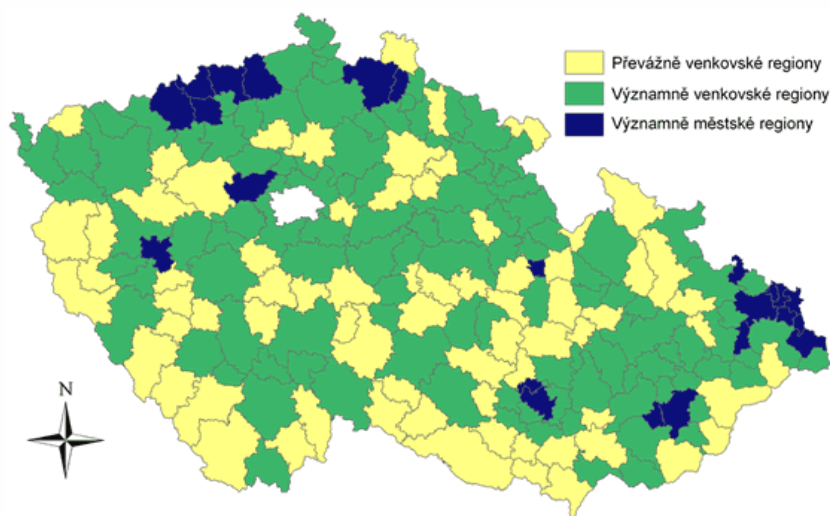
Podrobnější vymezení venkova v České republice je stejně náročné, jako vymezení venkova globálně. Jak však uvádím výše a také v předchozí kapitole, na český venkov a jeho určení má jasný vliv jeho historie a politické změny nejen v zemědělské sféře.

Při kvantitativním vymezení venkova s použitím metodiky klasifikace regionů *Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj OECD* používanou EU, má Česká republika sníženou hraniční hodnotu hustoty zalidnění z 150 obyvatel/km² na 100 obyvatel/km².

Střední kategorie (významné venkovské oblasti) v ČR výrazně převažuje a s posunutou hranicí na 100 obyvatel/km² do této kategorie spadá více obcí.

Obr. 6 Venkovské regiony podle hustoty zalidnění dle obcí s rozšířenou působností (ORP) limit 100 obyv./km² (Perlín 2009)

Obr. 7 Venkovské regiony podle hustoty zalidnění dle obcí s rozšířenou působností (ORP) limit 150 obyv./km² (Perlín 2009)

3.2. Soudobé teorie rozvoje venkova

Rozvoj venkova je pojí s rozvojem regionu. Od 20. let 20. století je rozvoj zaostávajících regionů stále více diskutované téma, a proto vznikají stále nové teorie a praxe s ním spjaté.

3.2.1. Rozvoj regionu

Je obtížné stanovit jednotnou a obecně uznávanou definici regionálního rozvoje. Většina přístupů k regionálnímu rozvoji jej ale vnímá jako rozvoj konkrétního území a také jako činnost vykonávanou veřejnou správou, neziskovým i soukromým sektorem, která je orientovaná na podporu rozvoje území. Regionální rozvoj zahrnuje hospodářský rozvoj, sociální rozvoj, rozvoj dopravy, rozvoj podnikání atd. Hlavním smyslem rozvoje regionu, jak je z názvu patrné, je zlepšování podmínek v regionu tak, aby byl udržován, nebo rostl blahobyt obyvatel konkrétního území. (Maier 2012)

Pojem rozvoj regionu není vědní disciplínou dlouho, tato disciplína vzniká zhruba v 30. letech 20. století, a to jako reakce na následky první světové války. V tomto období se zaměřuje na otázky správní, hospodářské a sociální. Následně, po druhé světové válce, se regionální rozvoj zaměřuje a navazuje na ekonomii a politiku. (Krejčí 2011)

3.2.2. Rozvoj venkova

Rozvoj venkova je v posledních letech stále více diskutované téma a je tomu tak pravděpodobně proto, že patří mezi priority Evropské unie. Na území České republiky má navíc i nějakou tradici, oproti cílenému regionálnímu rozvoji. (Tomšík 2009)

Rozvoj venkova můžeme definovat jako zlepšování pozice venkovských obcí a krajinné sféry, ve které se obce nacházejí. Cílem rozvoje je vytvoření harmonického systému kulturní krajiny, celkové pestrosti a specifík venkovských oblastí, zajištění kvalitních podmínek pro život obyvatelstva, vytvoření stabilního ekonomického systému zajišťujícího pracovní příležitosti, rozvinutí občanské společnosti, zajištění dostatečné dopravní dostupnosti, a to při rozvinutí a optimalizaci procesů řízení na všech hierarchických úrovních (Bínek et al. 2011). Jde o víceúrovňový proces, který vychází z tradic. Je orientován na zemědělství, vzájemné vztahy, péči o krajinu, uchování přírodních zdrojů, tvorbu kvalitních výrobků, snižování nákladů či zavádění efektivních způsobů hospodaření. Pro rozvoj venkova je důležitá ekonomická a sociální soudržnost. (Holátová, Krninská & kol. 2012)

V minulosti byly problémy rozvoje venkova vnímány spíše jako problémy odvětví ekonomiky. V poslední době se ale zvýšil zájem o rozvoj venkova z pohledu regionální politiky. Tento nový přístup k rozvoji venkova odráží současné trendy, které projevují migrací z venkovských oblastí, stárnutím obyvatelstva, poklesem produktivity pracovní síly a všeobecným úpadkem zemědělských aktivit. Od tohoto přístupu se očekává tvorba takových procesů, které nastolí radikální strukturální změny ve venkovských oblastech. Důležitou součástí tohoto procesu je důsledná zapojenost lokálních aktérů. (Klufová 2015)

3.2.3. Teoretická východiska rozvoje venkova

Regionální politice zprvu dominovaly teorie regionální nerovnováhy (teorie růstu pólů), které se pojí s keynesiánskými postupy (Blažek, Uhlíř 2002). Zabývaly se otázkou, jak využít modernizaci k překonání marginalizace venkova, do které venkov modernizace paradoxně přivedla. Teorie vedly k tomu, že podpora transferů rychle rostoucích technologií a praktik ze silně se rozvíjejících městských sektorů, pólů, se tato podpora dostala i na venkov. (Lošťák 2019)

Časem se vytříbily dva modely rozvoje, a to exogenní a endogenní. Model vycházející z keynesiánských principů je později definován jako exogenní, kdy základním principem je to, že rozvoj vychází ze vnějšku rozvojových oblastí. Na něj v 70. letech 20. století navazuje endogenní model, kde jsou rozvojové potenciály hledány uvnitř lokality, a to z toho důvodu, že mohou lépe tyto potenciály podchytit a znají lépe zdroje, kterými oblast disponuje. (Lošťák 2019)

Exogenní model rozvoje venkova

V exogenním modelu, který je charakteristický pro dobu po druhé světové válce, je rozvoj venkova považován za proces, jehož řídicí centrum je vnější. Ekonomické aktivity jsou rozloženy mezi venkov, kde se zaměřují na zemědělství a město, kde je zaměření těchto aktivit na průmysl a služby. Zdroje venkova jsou dál využívány pro rozvoj městských oblastí. Pro tento model je ve venkovských oblastech příznačné to, že problémy týkající se těchto oblastí jsou vnímány jako okrajové. V době, kdy se uplatňoval exogenní přístup, byly ve venkovských oblastech přidělené dotace pouze na podporu zemědělství. (Klufová 2015)

Exogenní model je v regionální politice aplikován až do 70. let 20. století, později byl ale podroben silné kritice.

P. Lowe ve své tzv. „4D“ kritice shrnuje nedostatky tohoto modelu:

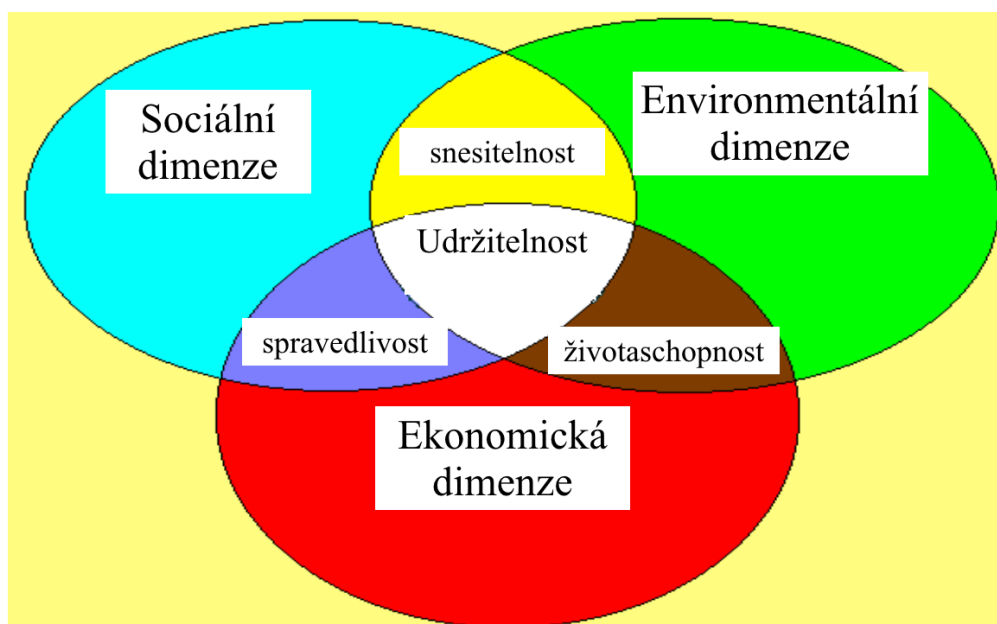
- **Dependentní (závislostní) rozvoj**, kdy rozvojové oblasti neustále spoléhají na podřízení se rozhodování vnějších agentů.
- **Distorzní (deformovaný) rozvoj**, při kterém se prosazuje jeden sektor nebo obor průmyslu, v případě venkova se prosazuje pouze zemědělství a další aktivity byly opomíjeny. Nebere v potaz další aktivity venkova a venkovského života.
- **Destruktivní rozvoj**, který téměř vymazal kulturní a environmentální odlišnosti venkovských a zaostávajících oblastí.
- **Diktující rozvoj**, jelikož byl tvořen vnějšími experty a plánovači. (Lowe 2000)

„Neuvědomění si skutečností důkladné znalosti historické, sociální, kulturní evoluce regionu při následné snaze o rozvoj regionů a venkova znamená přistupovat spíše necitlivě, pouze jednodimenzionálními přístupy (od vnějších, oficiálních struktur) a opomíjet význam místních institucí, sítí aktérů i dalších specifických vlivů, které jsou výslednicí složité rovnice kulturně historického vývoje konkrétního regionu, konkrétního prostoru.“ (Majerová 2011)

Endogenní model rozvoje venkova

Endogenní model chápe rozvoj venkova jako proces, který se zakládá na místních zdrojích. Rozvoj v tomto modelu se odvíjí od lokálního prostředí a současně užítky rozvoje zůstávají v lokální ekonomice (Klufová 2015). Tento model rozvoje se začíná uplatňovat v 70. letech. 20. století. V tomto přístupu je kladen důraz na vypracování cíle, strategie a opatření. Cíle jsou stanovené na základě potenciálu regionu. Později v 80. letech se objevují přístupy, které právě berou v potaz rozvoj regionu na základě jeho vnitřního a ekologicky nezávadného využití potenciálu regionu. Tyto přístupy se objevují pod pojmy regionální politika, regionální seberealizace nebo např. autonomní regionální rozvoj. (Skokan 2004)

Postupnou aplikaci endogenního modelu umožnila diskuze o trvalé udržitelnosti. Životní prostředí a přírodní zdroje nabývají na hodnotě v rámci rozvoje, a to berou v potaz právě spíše endogenní formy rozvoje. Trvalá udržitelnost zahrnuje ekonomický rozvoj, ochranu životního prostředí a sociální životaschopnost lokality, na nichž udržování ekonomických aktivit, životního prostředí a kvality života závisí. Aby byl rozvoj úspěšný, musí vzít v potaz 3 pilíře trvalé udržitelnosti. (Lošťák 2019)

Obr. 8 Trvalá udržitelnost s její jednotlivé dimenze (Lošťák 2019)

3.2.4. Integrovaný endogenní model rozvoje venkova

„Rozvoj se musí soustředit na všechny oblasti života (ekonomickou, sociální, politickou, kulturní, ekologickou i geografickou) a je nutné do tohoto procesu zahrnout i lidi žijící v dané oblasti (místní aktéry) - transdisciplinarita.“ (Lošťák 2019)

Endogenní model rozvoje venkova podporuje širší pohled na problematiku rozvojových oblastí a do řešení vnáší interdisciplinární charakter. Interdisciplinární propojení a společné směřování bylo podnětem k rozpracování modelu integrovaného endogenního regionálního rozvoje (IERR). Z praxe regionálního rozvoje totiž bylo patrné, že samostatný exogenní model nemůže fungovat bez vnitřní iniciativy a vůle. O strategiích IERR se začalo mluvit v sedmdesátých letech v rámci regionální politiky, která hledala strategie pro rozvoj zemí třetího světa. Země EU později tyto strategie přejaly a aplikovaly je do rozvoje rurálních oblastí. Nejvíce se tyto strategie projevují v iniciativě LEADER. Tři deklarace ukazují, že země EU přistupují k využití IERR, a to Corkská (1996), Budapešťská (2002) a deklarace Salzburská (2003). (Majerová 2011)

„Lokalita v konceptu IERR není jen vymezením konkrétního území a prostoru, ale neopomíjí zahrnovat do strategií rozvoje specifické historické, kulturní a institucionální charakteristiky konkrétní lokality.“ (Garfoli in Majerová 2011). Lokalitu vnímá IERR také jako síť sociálních vztahů a bere v potaz specifické, nepřenositelné

lokální rysy. Lidé a podnikání jsou spolu propojení a jakási regulace společnosti zde probíhá ve spolupráci veřejných i lokálních institucí. (Jehle 1998)

Obecnými předpoklady pro úspěšnou aplikaci endogenního modelu je spolupráce mezi lokálními aktéry a fungující výměna informací. (Klufová 2015)

„Endogenní rozvoj je tedy uskutečňován z vnitřních potenciálů prostřednictvím místních aktérů a iniciativ (za současného předpokladu jejich existence) při využívání všech možných zdrojů (povahy hmotné i nehmotné, ekonomické i neekonomické).“ Současné je ale důležité vědět, že bez vnější podpory se vnitřní, lokální, rozvoj nemůže realizovat a využít svůj potenciál na maximum, protože by pravděpodobně v dnešní globalizované společnosti vůbec neuspěl. (Majerová 2011)

3.2.5. LEADER a vytváření místních akčních skupin

Aplikovaný IERR je evidentní v přístupu LEADER. Pro účely této práce není klíčový, ale pomáhá porozumění předchozí části práce.

Pojem LEADER je zkratkou francouzského výrazu „Liaison Entre Actions de Développement de l'Economie Rurale“, ve volném překladu „propojování akcí pro rozvoj ekonomiky venkova“. Integrovaný přístup LEADER je pokrokovou součástí rozvoje venkova. Aktuálně je program již v páté fázi od svého založení. Díky jednotlivým fázím jsou dnes již prokazatelné výsledky a celý program je velmi propracovaným nástrojem řešení problémů ve venkovských oblastech EU (Tomšík 2009). V programu LEADER hraje hlavní roli zapojení místních aktérů v rámci území, na kterém působí. K rozvoji daného regionu využívá vnitřního potenciálu, endogenního modelu rozvoje, venkovských oblastí jejich místních zdrojů a obyvatel k jejich rozvoji. Venkov v EU je typický svou rozmanitostí a růzností konkrétních znaků, proto je tento přístup pro rozvoj právě venkova úspěšný. LEADER se snaží vnímat venkov jako celek a jeho jednotlivé aspekty jako propojené konkrétními vazbami (EU 2006). Základními principy metody je přístup zdola nahoru, kdy o budoucnosti regionu mají možnost rozhodovat lidé, kteří v tomto regionu i žijí, a znají jeho potřeby, tradice a kulturní úroveň. Pro LEADER je také typická spolupráce veřejných a soukromých subjektů, vznikající místní rozvojové strategie, konají se integrované a vícesektorové akce. Charakteristické pro tuto metodu je také inovativnost, nalézání nových problémů venkovských regionů, ale také jejich inovativních řešení, dále výměna zkušeností mezi skupinami LEADER, která probíhá v rámci síťování, a nakonec spolupráce mezi jednotlivými MAS v rámci státu, celé EU, nebo dalších států mimo EU (Slováková et. al. 2015).

V ČR reprezentuje přístup LEADER Národní síť Místních akčních skupin České republiky (NS MAS ČR). Tato síť má za úkol sdružovat místní akční skupiny (dále MAS) na území ČR.

Hlavní cíle NS MAS ČR jsou:

- 1. „sdružovat Místní akční skupiny pracující podle základních kritérií vydaných pro fungování MAS,*
- 2. rozvíjet spolupráci s dalšími aktéry, kteří působí ve prospěch venkova a jeho obyvatel,*
- 3. hájit společné zájmy členských MAS ve vztahu k orgánům státu, prosazovat transparentní, rovné a administrativně jednoduché stanovení pravidel pro fungování MAS a k vytváření podmínek pro rozšiřování vlivu a úlohy MAS při administraci dotací z fondů určených k podpoře rozvoje venkova,*
- 4. reprezentovat a zastupovat členské MAS v jednáních na národní a mezinárodní úrovni, výměně zkušeností a příkladů dobré praxe,*
- 5. propagovat a popularizovat úlohu MAS v komunitně vedeném místním rozvoji, k tomu pořádat a organizovat přednášky, školení a instruktáže k vyšší účinnosti práce pro venkov,*
- 6. podílet se na pořádání národních a mezinárodních konferencí, výstav, exkurzí, soutěží, slavností, společenských a kulturních akcí podporujících udržitelnost a fungování venkova.“ (NS MAS ČR 2017)*

Za tímto účelem vznikl strategický dokument analyzující venkovské oblasti Národní strategický plán LEADER 2014+. Tento plán navrhuje možné uplatnění metody LEADER v konkrétních fázích rozvoje. (Národní strategický plán 2011)

Jak již bylo zmíněno, základním nástrojem LEADER jsou skupiny MAS. Český pojem místní akční skupina vychází z anglického výrazu Local Action Group. Vyjadřuje spolupráci zástupců z různých socioekonomických sektorů a oborů na daném území (Matoušková 2006). Cílem jednotlivých MAS je rozvoj území, na kterém působí, jednotliví členové se podílejí na tvorbě kolektivní rozvojové strategie MAS. Ta je poté aplikována na místní projekty a aktivity. (Pelcl 2008)

„MAS může mít formu partnerství s právní subjektivitou, kdy se partneři spojí v rámci vytvoření společné struktury, nebo může mít formu partnerství bez právní

subjektivity v rámci organizační složky právnické osoby na základě smluv mezi touto právnickou osobou a partnery.“ (Místní akční skupina 2016)

3.3. Teoretické zpracování pojmu společenský život

Společenský život je široký pojem, který zahrnuje jak veřejné akce, tak třeba sousedské posezení u piva. V rámci rozvoje regionů je zjevné, že se společenský život zdá zásadní pro rozvoj sociálního kapitálu, a tak i rozvoj regionu zevnitř. Ke společenskému životu se přímo vztahují sociologické teorie o sociálním a kulturním kapitálu. V této práci je kladen důraz na společenský život jako na zdroj růstu sociálního a kulturního kapitálu občanů vymezené oblasti a současně jako na zdroj potenciálu k rozvoji této oblasti. Na společenský život a následný růst sociálního kapitálu mají vliv také přítomné instituce v regionu. Sociální kapitál je dnes nepochybně významný faktor lokálního a regionálního rozvoje a jak je patrné z předchozí části, která pojednává o programu LEADER a MAS, sociální kapitál je brán v potaz i v tomto programu EU.

3.3.1. Společenský život na venkově

Společenský život na českém venkově má určité společné znaky, které se liší od společenského života ve městě nebo větších obcích. Hlavní nositelé společenského života venkově vždy bývaly:

- Rodina
- Spolky
- Škola
- Tradice

Rodina vždy byla hlavním činitelem, který člověka formuje. Základním hodnotám a normám se člověk učil právě v rodině, a to ať už a venkově nebo jinde. Tomu je tak i nadále, i když se forma rodiny za posledních desítek let velmi změnila. (Kultura 2020)

Pro venkov jsou typické různé formy *spolků*. Nejstarší formou spolčování u nás byly spolky hasičů. Za období největší popularity spolků se považuje prvorepublikové období. S německou okupací spolky opadají. Sdružování občanů jakoukoli formou bylo velmi nežádoucí. Volné sdružování občanů bez ideologického podtextu bylo povoleno

opět až v roce 1989. Dnes se v 90 % obcí nachází alespoň jeden spolek. (Novotná 2011)

Škola je dnes v mnoha obcích nejen vzdělávací institucí, ale často i posledním kulturním zařízením na venkově, organizujícím společenský život. Je bezesporu součástí identity obce. Venkovská škola je většinou vedena jako malotřídní, tzn., že jsou žáci více ročníků v jedné třídě. Mezi výhody takových škol patří větší propojenost školy s místní komunitou, pro učitele je jednodušší učit se s dětmi mimo třídu, často škola patří mezi iniciátory společenských událostí a navíc má škola tzv. rodinnou atmosféru, kde se žáci mohou učit dobře spolupracovat v kolektivu. Nevýhodou venkovských škol může být horší zázemí, nižší kvalita výuku cizích jazyků, počítačových dovedností. Nevýhodou je, že pro školu může být devastující, pokud nastoupí méně dětí do 1. ročníku a odejde mono z posledního. (Kučerová 2010)

K venkovu se pojí uchovávání *tradičních zvyků a svátků*. Ty jsou ale dnes různé stejně jako jejich dodržování. Obecně jsou tradice živější v takových vesnicích, kde je škola nebo kde funguje např. ochotnický soubor. Mezi nejčastěji slavené tradice patří masopust, poutě, posvícení, vynášení Moreny a podobně. (Gregoriniové a Schollarové 2006)

Na venkově společenský život upadá a jedním z hlavních důvod je odcházení vysokoškoláků do měst, zejména proto, že chtějí žít v blízkosti svého zaměstnání. Z hlediska obecního života není tato generace příliš soudržná. Mnohem více se zabývají svými starostmi a často nesplacenou hypotékou než o obecní komunitu. V minulosti byly jedni z hlavních činitelů kulturního a společenského života na malých obcích – starosta, farář, učitel. Tato zaměstnání dnes ale nejsou pro tuto generaci ekonomicky perspektivní. Patří mezi nejhůře finančně ohodnocené a navíc je stále těžší získat si na těchto pozicích autoritu. Jejich socioekonomický status je nízký a pracovní vytížení vysoké. (Majerová 2011)

3.3.2. Sociální kapitál

Sociální kapitál, jak je patrné ze slova sociální, se týká lidí a jejich vztahů. Kapitál v názvu vyjadřuje přidanou hodnotu. Sociální kapitál tedy reprezentuje konkrétní přidanou hodnotu, která pramení z kvality a kvantity sociálních interakcí. Tyto interakce mají základ ve společensky přijatých pravidlech lidských vztahů, potom také v důvěře v tato pravidla, v instituce, které je poskytují a další aktéry sociální skupiny, sítě či společnosti. Sociální kapitál je vytvářený, udržovaný a rozvíjený formálními i neformálními sociálními interakcemi. To se děje uvnitř sociálních sítí,

skupin, komunit či celých společností. Sdílí a přenáší se tak informace, znalostí mezi jednotlivými členy těchto sociálních sítí a skupin. „*Sociální kapitál je vlastností společenské organizace sociálního systému a zahrnuje takové znaky jako jsou vztahy, interakce a kontakty, společně sdílené hodnoty, postoje, pravidla a procedury a důvěra v ostatní občany, instituce a celou společnost či sociální skupinu.*” (Sýkora, Matoušek 2009)

Díky sociálním vazbám je spolupráce a spolužití lidí jednodušší, což vede k tomu, že se snižují transakční náklady a celková práce společenského systému. I přesto, že sociální kapitál je spíše vázaný na jednotlivce, profituje z něj následně celá společnost, popřípadě skupina. Jednotlivé vztahy mezi lidmi, které tvoří nakonec sociální systém, jsou základem pro sociální kapitál. Tyto vztahy tvoří vazby, které následně propojují jednotlivé aktéry a jejich ekonomický, lidský a kulturní kapitál do celého sociálního systému. Sociální kapitál propojuje jednotlivé kapitály a umožňuje jejich rozmanité využití. Tyto kapitály se mohou díky propojení i navzájem nahrazovat. Sociální skupinu často utváří podobné zájmy a sdílené hodnoty konkretizované ve vzájemných interakcích a tak vznikají sociální sítě. Vazby v této skupině jsou přímé i nepřímé. „*Sociální kapitál se utváří a je udržován jak na základě životních hodnot sdílených a reprodukováných v rámci sociálních skupin, tak na základě přímých a cílených interakcí mezi aktéry stejné i odlišných sociálních skupin.*” Sociální sítě zahrnují aktéry z jiných sociálních skupin, nemusí se jednat pouze o jednu sociální skupinu. (Sýkora, Matoušek 2009)

Sociální kapitál lze vnímat z různých úhlů, proto jsou často jisté odlišnosti v jednotlivých definicích. Za jeho hlavní složky jsou podle Majerové aspoň považovány:

- vztahy a kontakty mezi aktéry sociálních skupin a sítí,
- důvěra k ostatním členům skupiny či sítě, celé komunitě nebo společnosti a jejím institucím.

Při vymezení sociálního kapitálu je nutné brát v potaz jeho různost v rozsahu skupiny, kde je sociální kapitál tvořen, tj. zda se týká rodiny, sociálních skupin nebo společnosti jako celku. Není možné srovnávat sociální kapitál v rodině a například v zaměstnání. Sociální kapitál má dnes již nepopíratelný význam pro rozvoj společnosti, a to v různých měřítkách. Sociální kapitál se utváří na místní, regionální, národní a v posledních desetiletích i nadnárodní, v našem případě evropské, a globální úrovni.

Na sociální kapitál má vliv také místo, kde se aktér fyzicky vyskytuje. Další dimenzí sociálního kapitálu je sociální kapitál utvářený v rámci občanského, privátního a veřejného sektoru a samozřejmě mezi nimi. Při utváření struktury společnosti, sociálních skupin a jejich vzájemných vztahů se pozorováním sociálního kapitálu třídí tři hlavní typy sociálního kapitálu, které vychází z kvalitativní různorodosti interakcí v rámci sociálních skupin a sítí a nakonec také mezi nimi.

Jde o sociální kapitál (Majerová 2011):

- vnitroskupinový
- meziskupinový
- hierarchický

Vnitroskupinový kapitál, z anglického „bonding“, je takový kapitál, kde je silná vnitřní skupinová loajalita a vysoká důvěra uvnitř skupiny. Jde například o rodinu, klan, nebo o jakousi uzavřenou sousedskou komunitu. O vnitroskupinovém kapitálu můžeme ale mluvit i na úrovni národa či státu. Pomáhá vnitřní organizaci společnosti, členové mají prostor prosazovat svoje zájmy proti jiným skupinám a tento kapitál také pomáhá vyrovnat se s vlivy z okolí. Tento typ sociálního kapitálu má pozitivní, ale i negativní důsledky. Ty mohou poškodit celospolečenský kapitál. V takových situacích hraje významnou roli **meziskupinový sociální kapitál**. Jeho název vychází z anglického „bridging“. Meziskupinový kapitál přemostňuje jednotlivé relativně samostatné sociální skupiny. Pomáhá tak dosažení cílů výměnou informací a vzájemnou službou a spoluprací. Vazby jsou zde slabší než v předchozím typu. Lidé zde mají nejrůznější názory a pohledy na svět, což může vést k větší toleranci a pomáhat utvářet a upevňovat vzájemnou důvěru v širší společnosti. Meziskupinový kapitál má spíše pozitivní důsledky, ale jeho neexistence vede k vytváření rozdílů a vyčlenění některých skupin. **Sociální kapitál hierarchický** vertikálně propojuje sociální skupiny na vyšších a nižších úrovních. Název vychází z anglického slova „linking“. Hierarchický kapitál umožňuje místním či regionálním společnostem využívat jisté výhody díky vertikálním vazbám na instituce na vyšší úrovni. Toto propojení a vztahy často využívají rozdílné mocenské pozice, které díky těmto vztahům mohou lépe využívat existující zdroje ke svému prospěchu. (Majerová 2011)

Sociální kapitál a rozvoj regionu

V lokálním a regionálním rozvoji, je sociální kapitál považován za významný faktor, ale není jediným faktorem v kvalitním rozvoji. Kvalita sociálního kapitálu zvyšuje v závislosti na lokalitě, regionu, státu, nebo komunitě potenciál dosáhnout vyšší vyspělosti a také vyrovnat se s případnými nepříznivými vnějšími vlivy, které se mohou vyskytnout. Význam sociálního kapitálu, jako jednoho z faktorů ovlivňující lokální a regionální rozvoj, stále roste tím, jak se společnost stále více propojuje. (Sýkora, Matoušek 2009)

Sociální kapitál má kromě vyspělosti také prokazatelný vliv na ekonomický růst. Trh funguje efektivněji, jestliže si lidé, skupiny, komunity nebo státy více důvěřují, a to poskytuje sociální kapitál. S růstem úrovně sociálního kapitálu se, jak prokázaly průzkumy, vyrovnává i růst ekonomický. Více si totiž důvěřují jak lidé mezi sebou, tak občan s institucí a nakonec i obce mezi sebou. Naopak nedůvěra a nízká úroveň sociálního kapitálu vede ke snížení konkurenceschopnosti. Stejně tak jako sociální kapitál ovlivňuje ekonomický růst, je tomu i naopak. S hospodářským růstem v regionu a ekonomickou vyspělostí a růstem jsou zvyšovány příjmy jednotlivců, ubývá nezaměstnanosti a zvyšuje se kvalita nabídky služeb a kvalita životního prostředí. *„Ekonomická vyspělost, růst a úroveň, kvalita, tvorba a využívání sociálního kapitálu jsou navzájem oboustranně provázány.“* (Majerová 2011)

Další faktory rozvoje jako například spokojenost obyvatelstva a kvalita života také úzce souvisí se sociálním kapitálem. Důvěra a sociální soudržnost jsou důležité pro dobré uplatňování rozvojových činností. *„Vytváření a udržování sociálního kapitálu mohou zlepšit příležitosti vzájemné interakce obyvatel regionu. Podstatný je proto rozsah a fungování „veřejného prostoru“ jako inkluzivní platformy pro interakce. Národní, regionální i místní vlády proto podporují participaci a kooperaci v lokálních organizacích.“* (Iyer, Kitson, Toh, 2005 in Majerová 2011)

Veřejnost má v posledním desetiletí stále větší podíl a účast na rozhodování, tím stoupá celistvost společnosti. Tradiční vedení již nemá v demokraticky mířící společnosti takový prostor a důležitost patří vzájemné domluvě, komunikaci a vyjednávání. Významnou roli hraje hustota institucí na regionální úrovni. Ty totiž vytvářejí dynamickou síť aktérů a vztahů, norem a pravidel a to vede k aktivnější spolupráci a následně k posílení potenciálu rozvoje. Občanská sdružení, která se zabývají pořádáním různých akcí, které jsou zaměřené na propojení a přemostování různých sociálních skupin mohou plnit významnou integrační funkci. *„Významným místem pro udržování vzájemných přemostujících meziskupinových vztahů jsou*

vzdělávací instituce, počínaje mateřskými a základními školami, a na ně navázané aktivity. Právě zde často začíná integrace nově přistěhovaných obyvatel.“ Sociální kapitál dále tvoří také podnikatelská sdružení. (Majerová 2011)

3.3.3. Kulturní kapitál

Kulturní kapitál představil francouzský sociolog Pierre Bourdieu v rámci své práce sociologická teorie vzdělanostních nerovností. Definiuje vztah mezi sociálním postavením a dispozicemi, které nazývá habitus. Na sociální nerovnosti kouká z pohledu kapitálů, které jedinec nabyde v rodině. To, co dá rodina dítěti do života, ovlivňuje jeho vzdělanostní dráhu, potažmo i celý budoucí život. Podle Bourdieu do kulturního kapitálu spadá nejen vlastnictví předmětů kulturní povahy, kulturní a společenský přehled, postoje, preference, způsob jednání, schopnost a kvalita verbální komunikace, ale v neposlední řadě i úroveň dosaženého vzdělání. Bourdieu mluví o kulturním kapitálu objektivním, nehmotným a institucionalizovaném. Do objektivního kapitálu je možné řadit hmotný majetek kulturní povahy, jako je například vlastnictví hudebních nástrojů, knih, uměleckých výtvorů apod. Dnes se mezi tyto předměty řadí i výpočetní technika a přístup k internetu a v neposlední řadě moderní technologie. Nehmotná forma kulturního kapitálu může být znalost hry na hudební nástroje, sečtělост, znalost cizích jazyků, kulturní a společenský rozhled, postoje, kvalitu verbální komunikace a jiné. Třetí institucionalizovaná forma kulturního kapitálu obsahuje certifikáty o vzdělání získané v průběhu života. (Bourdieu 1973)

Kulturní kapitál a škola

Hned po nenahraditelném vlivu rodiny je zřejmé, že jeden z největších vlivů na jedince má základní škola. Škola a její kultura vyjadřuje sdílený soubor představ, přístupů a hodnot, na jehož základě se vytváří společné postoje, názory a očekávání. (Hloušková 2008)

Podle Urbánka (2008) si jedinec na základě první zkušenosti se školou dovytváří obraz společnosti a získávají svůj osobitý vztah ke škole, popřípadě k dalšímu vzdělávání.

Obecnou praxí ve škole je, že socioekonomický status rodiny zastává významnou roli jak v úspěšnosti žáka ve škole, tak v naplňování očekávání pedagogů. To, jaké má rodič vzdělání, jaká je míra péče, kterou dítě v rodině získává

a socioekonomický status rodiny má vliv na vnímanou inteligenci dítěte, jeho vzdělanostní aspirace a tím ovlivňují hodnocení učitelem. „Pro učitele je tedy jistě užitečné vědět, z jakého širšího sociálního a rodinného zázemí dítě do školy přichází, jaká případná zvýhodnění či znevýhodnění si s sebou nese.“ (Rabušicová 1996)

3.4. Obec Bohutín a místní základní škola

Historie obce Bohutín je velmi podobná historii většiny obcí na severu Moravy a obcí, později patřících do Sudet. V následujících kapitolách, pokud není uvedeno jinak, vycházím z unikátní publikace Karla Janíčka, 500 let Bohutína: Obecní úřad a Osvětová beseda v Bohutíně, vydané v roce 1993.

3.4.1. Historie obce Bohutín

Původ názvu obce Bohutín je předáván ústním podáním a zachován v lidové tradici. Pověst říká, že na temeni Zbové kdysi v pohanských dobách stávala velická socha pohanského boha. Bohutín, ležící na úpatí Zbové, byl jakoby ve stínu této hory a zároveň boha. Odtud vzala obec své jméno – Bohu/s/tín. V hovorové řeči našich předků se ve slově stín vynechávalo první písmeno.

První doložené záznamy o obci s názvem Bohutín jsou z roku 1493. Obec byla od druhé poloviny 17. století spojená s obcí Bludov. Z prvních záznamů lze vidět, že Bohutín náležel více rodům a také byl spojen s dalšími okolními vesnicemi, jako například blízkému Chromči. v Roce 1658 byl Bohutín spolu s Chromčí prodán rodem Bukůvků pánu na Bludově. To byl v té době Maxmilián Lichtenštejn – Kastelkorn, který odkoupil statek chromečský s obcí Bohutín a vznikl tak nový celek, spravovaný z Bludova. S příchodem Lichtenštejnů na severní Moravu přišly dvě významné změny, a to počátek náboženské protireformace a poněmčování. Na Bohutín mělo významný vliv Lutherovo učení, proto nebylo v obci třeba speciálně bohoslužebného objektu. Až v roce 1801 byla postavena zděná kaple.

Konec 17. století bylo pro celou severní Moravu včetně Bohutína obdobím krutých čarodějnických procesů. V Bludově v té době působil jako farář otec Čapek, který se jako jediný z širokého okolí rázně a rozhodně, strohým dopisem na olomouckou konzistoř, zastal z čarodějnictví nařčeného a v roce 1685 v Mohelnici na hranici upáleného šumperského děkana K. A. Lautnera.

Z dochovaného dokladu z lánské vizitace je zřejmé, že v Bohutíně v roce 1677 bylo celkem 17 usedlostí, větších statků bylo 6, menší statky byly 4 a 7 domků bez polí. Z roku 1742 je dochovaná první mapa bohutínského katastru. V roce 1793 měl Bohutín celkem 47 domů s 227 obyvateli. Za necelých 40 let – do roku 1839 se Bohutín rozrostl na 78 domů, ve kterých žilo 401 obyvatel. První volby starosty a radního se v Bohutíně konaly v roce 1850 a hned po revolučním roce 1848 byl zrušen vrchnostenský úřad na bludovském zámku.

V lednu roku 1911 bylo podle sčítání lidu v Bohutíně 75 obytných domů a 108 obytných bytů, ve kterých žilo 448 obyvatel.

„První světová válka úplně si cizích mocností a cizích zájmů, svými hroznými důsledky poznamenala téměř každou českou obec. Kdo by tušil, že 26. 7. 1914 mobilizační vyhláškou bude rozhodnuto o mnoha životech, že podstatně se změní vztahy mezi lidmi, že i daleko od válečných front budou muset obyvatelé prožívat taková utrpení. Kronikář žel nepoznamenal, kolik vlastně mužů do 39 let muselo z Bohutína do 24 hodin nastoupit vojenskou činnou službu. Ale nebyli to pouze lidé, zanedlouho byla pro potřebu války rekvírována i zvířata – tažní koně, hovězí maso, krmivo pro ně, zásoby obilovin.“ Pro obec bylo toto období náročné, ale vedlo ke stmelení obyvatel, vzájemnému sjednocení a spolupráci, a to i přesto, že bylo mnoho mladých mužů povoláno k mobilizaci. Toto období bylo ukončeno slavnostním odhalením pomníku padlých, který byl od firmy Havlásek v Olomouci zakoupen za 3000 korun. Obec věnovala 1500 korun, druhou polovinu nákladů pokryla sbírka v obci. Pomník byl slavnostně odhalen za veliké účasti veřejnosti dne 8. 9. 1920.

První sčítání obyvatel po válce se uskutečnilo 15. 2. 1921 a napočítalo se 473 obyvatel, 465 se jich hlásilo k římskokatolickému vyznání, 8 bylo bez vyznání. V roce 1923 se uskutečnily volby, kde nejvíce mandátů, a to 4, získala strana sociálně demokratická, strana občanská získala mandáty 3, strana lidová také 3 a strana komunistická 2. V roce 1932 byla zahájena výstavba silnice v Bohutíně. Silnice byla placená ze sbírky občanů, protože obec neměla dostatek financí. Roku 1935 se v obci zavádí elektrický proud a po pár komplikacích se 23. června 1936 poprvé rozzářila světla v obci, domech i ve škole.

Německá armáda obsadila Bohutín dne 9. 10. 1938. Starostou obce byl pověřen Winkler z Bludova, který měl v Bohutíně svého zástupce – Metoděje Kašpara. Zanedlouho byl Winkler nahrazen velmi brutálním sudetským Němcem Ottou. V květnu 1939 bylo už sčítání lidu v tajném charakteru, bylo spočítáno 505 obyvatel, ale 15 obyvatel v tu dobu již pracovalo pro Říši. *„Jinak se žilo tiše a smutně. Mladí lidé neměli žádnou zábavu, chodívali proto tajně na humno do stodoly tančit při harmonice. Rozšiřovala se silná protiněmecká šeptanda, tajně se poslouchal Londýn i Moskva, i když za poslech zahraničního rozhlasu byly přísné tresty.“*

Rok 1943 byl jeden z nejbrutálnějších. Jakýkoli náznak nebo protinacistická zmínka vedla k tomu, že Němci zabrali české majetky, často zemědělské usedlosti. Častým důvodem pro zabavení majtku byla skutečnost, že rolník nemohl z malé sklizně odevzdat předepsanou dodávku, ale stačilo i křivé udání. Rodiny musely odejít na

rozkaz do 24 hodin. V dubnu v roce 1944 se při rozsáhlé razii zatýkali všichni podezřelí z protifašistické činnosti.

Na jaře 1945 se v obci tajně ustanovil revoluční Národní výbor. Jeho řídícím byl Jaromír Janíček. Dne 7. května 1945 procházela obcí německá vojska, tvořila rozruch, podmiňovala si obyvatelstvo a vyhodila do povětří most přes řeku Moravu. Velká část obyvatel využívala jako ochranu nedokončený kryt pod Burdovou horou. Ve středu 9. května se před místní školou konala oslava osvobození – promluvil řídící Janíček a ruský důstojník.

Na květen 1948 vzpomínají lidé různě. Mluví o radosti, o zatarasené cestě do Bartoňova, ale také o dosti nevybíravém vymáhání hodinek, budíků, jízdních kol.

„Všechno skončilo a nastal nový život. Obnovila se veřejná činnost politických stran, začal znovu působit Sokol, Orel, nově byl založen Svaz české mládeže, osvětová beseda. A již koncem července, v poslední neděli kdy ještě platily německé peníze, pořádal Svaz české mládeže na Zbové slavnost. Na cvičišti byl položen parket, tančilo se venku při elektrickém osvětlení a to byla velká novinka skutečně pro široké okolí.“

V září obec uspořádala sjezd rodáků. Vše se uklízelo, chystalo, oslavovalo se, jakoby přišel do obce nový život. Únorové události 1948 neměly na obec zásadní vliv. Tlak na vznik zemědělských družstev přišel v roce 1957, ale až v srpnu 1958 do družstva vstoupila většina rolníků. Předsedou byl Jen Kristel, který byl však hned v dalším roce vystřídán Jaromírem Maturou. Krom zemědělských družstev byli obyvatelé Bohutína zaměstnáni v kamenolomu ve Zbové. Jeho činnost ale byla po nehodě v roce 1962 pozastavena a v roce 1975 ukončena.

Zajišťování a organizace kulturního a společenského života byly v rukou každého spolku či organizace, jako například Sboru dobrovolných hasičů, Národní jednoty, později tělovýchovné jednoty Sokol a Orel, po roce 1945 vznikaly další společenské organizace, politické strany a zejména Osvětová beseda. Nejstarší společenskou akcí v obci byly Zahradní slavnosti a dobrou zábavou byla taneční sousedská zábava v pondělí po hodech a byla jen pro místní. Bohutín proslavila tehdy nová tradice, mezi mladými lidmi velmi oblíbená, kterou byl letní karneval na sportovním cvičišti Pod Zbovou.

V roce 1957 dokonce koncert Karla Valdaufa přilákal 4300 návštěvníků.

3.4.2. Současnost obce Bohutín

Obec Bohutín spadá do rozsáhlého okresu Šumperk, leží asi 12 km severozápadně od Šumperka a asi 9 km severovýchodně od Zábřeha. Nadmořská výška obce je stanovená na 320 m n. m. Katastr je ale velmi rozmanitý, kdy z roviny u toku řeky Moravy se prudce zvedá na východ ke Zbové (445 m n. m.) a na sever na Burdovu horu (498 m n. m.). Území obce patří k povodí řeky Moravy a v dalších částech obce na řeku navazují její další toky. Bohutín je z velké části tvořen loukami a pastvinami. Půda v rovinách je úrodná, a proto je možné zde pěstovat všechny zemědělské kultury, především obilovin, okopanin, ale i ovoce a zeleniny. Tato půda byla vždy vhodná pro chov zemědělských zvířat, zejména skotu. V obci se nachází železniční trať Šumperk – Hanušovice a dokonce už od počátku 20. století i železniční zastávka Bohutín. Hlavní silnicí je cesta z Bludova, která prochází celou vesnicí. (Bohutín 2020)

Původní osada byla pravděpodobně vybudována na současném území školy, kaple a panelové zástavby. Později se zástavba rozšířila do tzv. území Na balkáně, kde dodnes stojí poslední roubená chalupa v obci. V šedesátých a sedmdesátých letech 20. století nastal velký rozvoj individuální bytové výstavby a výstavbou vysokých panelových domů se velmi změnil i samotný střed obce. (Bohutín 2020)

Na rozmach bytové výstavby měl bezesporu velký podíl podnik Olšanské papírny, který dodnes umožňuje zaměstnávání značné části obyvatel Bohutína. (Janeček, 1993)

Obec má podle informací o obci podle sčítání obyvatel z roku 2018 (dokument ČSÚ, viz přílohy) žije v obci 767 obyvatel z toho 387 žen a 380 mužů. Z toho je obyvatel nad 18 let 600 a to podle informací o Krajských volbách 2020 (Bohutín 2020).

V obci funguje mateřská škola a základní škola. Dále pak zdravotní středisko. Obec disponuje místní tělocvičnou, fotbalovým hřištěm a tenisovým kurtem. V obci je relativně dobrá dopravní dostupnost. Nachází se zde vlakové i autobusové spojení.

Základní informace, mezi kterými jsou informace klíčové k empirické části, byly zpracovány v následující tabulce *Základní informace o obci*.

Počet obyvatel	767
- z toho ženy	387
- z toho nad 18 let	600
Věk obyvatelstva	
0-17	127
18-59	430
60-64	46
65 a více	164
Katastrální výměra	225 ha
Občanská vybavenost	<ul style="list-style-type: none"> • Mateřská škola • Základní škola • Zdravotní středisko • Tělocvična • Fotbalové hřiště a tenisový kurt
Dopravní dostupnost	<ul style="list-style-type: none"> • Autobus • Vlák

Tab. 2 Základní informace o obci (vlastní zpracování)

3.4.3. Historie základní školy v Bohutíně

Po dobu své existence škola vede Kroniku základní školy v Bohutíně, z které vychází text následující kapitoly, jestliže není uvedeno jinak.

První zmínka z roku 1657 o školství a vyučování dětí v Bohutíně je zjevná nepřímou z bludovských dokladů. Tamější škola je jednou z nejstarších vesnických škol na celé severní Moravě. Bludovský učitel Jan Weiser, který na škole působil v letech 1770-1779 byl současně také profesí hrnčířem. V té době stačilo pro povolání učitele umět číst, psát, trochu počítat a mít chuť se o znalosti s dětmi podělit. Počet dětí v Bludovské škole rostl, v roce 1790 ji mělo navštěvovat již 260 dětí z Bludova a Bohutína. Do školy ale v té době nechodily všechny děti současně, ale pouze ty, které mohla rodina postrádat od práce v domácnosti a v zemědělství. Je pravděpodobné, že v roce 1801 již existovala i škola i samostatná škola v Bohutíně, čemuž nasvědčuje jak seznam učitelů, kteří v Bohutíně působili, tak také skutečnost, že když bylo v roce 1830

v Bludovské škole zaznamenáno 330 dětí a dva učitelé, o bohutínských dětech již v záznamech nic nenajdeme. Za zmínku stojí také to, že i přes tlak vrchnosti byla na škole i v domácnostech v Bludově i v Bohutíně udržena výchova v českém mateřském jazyce.

V roce 1863, na popud učitele Jana Goliáše, kývla obec na výstavbu prvního stavení školy v Bohutíně. v roce 1865 škola stála, ale již v dubnu v roce 1868 vyhořela. „*Obecní výbor po obhlídce spáleniště rozhodl, že se škola opravovat nebude, ale že spáleniště se vyklidí, zajistí se palivo na vypálení nových cihel, nové trámy na krovky a škola se postaví raději nová, než aby děti i učitele ohrožovala požárem poškozená a vyspravená budova. Prozatímně se vyučovalo ve stavení souseda Valenty.*“ (Janeček 1993)

Výstavba nové budovy byla zahájena v roce 1869 a dokončena 27. 9. 1870. Škola měla pouze jednu třídu, což přestalo v roce 1926 vyhovovat počtu dětí, proto druhá třída i s učiteli musela docházet do nedalekého Klášterce, kde si prostor pronajali. Protože ale klášterečtí zvyšovali nájem, tak se obec rozhodla vystavit novou, důstojnou budovu školy v Bohutíně. (Janeček 1993)

Hned po 1. světové válce vykoupila obec pozemek od p. Josefa Kunčara, vypracovaly se plány, jenže ty nebyly schváleny a výstavba školy tak byla chvíli opomenuta. Byl založen i Fond na výstavbu školy, ale ten tvořily pouze prostředky ušetřené z provozu školy. V roce 1930 se ale v rozpočtu objevila částka 200 000 Kč, kterou se rozhodl Okresní úřad zdvojnásobit, a to bylo pokynem pro počátek stavebních příprav. Plán vypracoval stavitel ze Šumperka, Karel Čundrle, který předložil celkem 10 návrhů. Ten desátý byl schválen a v červenci 1930 se dostavila komise okresní politické správy, aby tato na místě samém udělila povolení ke stavbě, jelikož již v srpnu se mělo se stavbou započít. Ze čtyř přihlášených stavebních firem bylo už jen třeba vybrat tu, která se celé výstavby ujme. Jednou z přihlášených firem byla německá stavební firma Prade-Haberman ze Šumperka, která se ale sama vyřadila, když se p. Alois Procházka rozhodl jasně vystoupit proti podplacení, kterým chtěla firma rozhodnout o jeho hlasování. Soutěž tak vyhrála firma stavitele Čundrleho.

„*V rozhodné chvíli vystoupil člen místní šk. r. p. Al. Procházka, č.3, a přednesl stížnost vůči německé firmě, ježto se chtěla dopustit úplatku vůči němu samému, kterýžto úplatek on odmítnul a její nepěkné jednání uvádí ve známost. Ač dělník, závislý na olšanské papírně, učinil tak proto, aby zachránil obec před potupou i když mu hrozilo propuštění z továrny.*“

V prosinci 1930 byla dokončena hrubá stavba školy. Od jara 1931 se se stavbou pokračovalo a 19. srpna byla provedena kolaudace, neboť nebyla nalezena jediná závada.

První školní rok navštěvovalo školu 65 žáků, pracovali zde dva učitelé a na ruční práce a náboženství docházeli další lidé. V tomto roce si žáci zbudovali jeviště pro pořádání školních akademií, protože v Bohutíně takové prostory chyběly. O všechna představení a akce pro veřejnost byl vždy velký zájem.

Školní kronika se často zmiňuje o významných politických událostech, jako například:

„Dne 26. srpna 1937 zavítal na severní Moravu prezident republiky dr. Edvard Beneš po prohlídce vojenských manévřů u Jevíčka. Z Olomouce, kdež byl ubytován, jel přes Zábřeh a Bludov do Hanušovic. Z provozních důvodů byl nucen učiniti v Bludově asi 1/4 hod zastávku. Této doby využítkoval lid sousedních obcí, aby spatřil svého presidenta a tlumočil mu svou oddanost a lásku. Také školní děti se v plném počtu uvítání zúčastnily.“

Dne 9. 10. 1938 byl Bohutín obsazen německým vojskem. Vojáci za sebou nechávali nepořádek a chaos, prolezli také školu, od sklepa až po střechnu i za komíny. Spoustu věcí zničili, mnoho pobrali. Od školního roku 1939/40 do školního roku 1944/45 je školní kronika psána německy. V listopadu 1938 svolal hejtman okresu české učitele okresu do Šumperka a jasně jim připomněl, jaké je jejich postavení a apeloval na zapojení českého učitelstva v duchu Třetí říše. (Janeček 1993)

„Po obsazení sudetského území nastalo na školách úřadování úplně německé, což působilo čes. učitelům z počátku jisté potíže. Obec opatřila v listopadu do obou tříd obrazy kancléře Hitlera a zakoupila státní vlajku. Dne 23. listopadu zapečetilo četnictvo z Bludova žákovskou knihovnu a až dne 25. května ji otevřelo. Správce školy vyřadil knihy odporující duchu Třetí říše. 23. listopadu byl také odstraněn z budovy školní čes. Nápis a pořízen nový, německý.“

Škola měla velmi často nepříjemné kontroly od starosty Winklera z Bludova, inspektora Hirnicha a starosty Otty. Cílem kontroly bylo zjistit, zdali výuka probíhá v duchu nacistické ideologie. *„Dvě náhlé a nevídané inspekce provedlo v r.1941 na podzim gestapo ze Šumperka. Sami všechno prolezli a na konec kázali odstranit vše, co bylo vydáno a obcí zakoupeno za republiky. Tak doslova zněl jejich rozkaz.“*

Ve školním roce 1942/43 navštěvovalo školu 65 žáků, v roce 1943/44 to bylo 62 žáků a v roce 1944/45 pak 65 žáků.

Ukončením druhé světové války nastalo přesídlování obyvatel z českých obcí do měst a obcí německých. Od 1. září opustilo obec 14 českých rodin, které se většinou odstěhovaly do Šumperka. Tím se snížil i počet dětí ve škole a škola si tak po 20 letech vystačila pouze s jednou třídou. S dětmi v pěti ročnících. Ve školním roce 1946/47 končí po 41 letech učitelské praxe a 19 letech působnosti jako ředitel školy v Bohutíně pan Jan Janíček. Novým správcem byl 1. července 1947 jmenován Miroslav Knies, rodák z Blanska u Brna. V tomto školním roce byl počet žáků 29.

Školní kronika zmiňuje únorové politické události r. 1948. Změna politické situace je na první pohled patrná i v zápisech z této doby:

„Také v ministerstvu školství a osvěty byl ustanoven akční výbor. Akční výbor MŠO uložil učitelům a profesorům všech stupňů škol, aby ihned nabídli svou spolupráci akčním výborům v místě působitě.“

Počet žáků v tomto roce je 32. Začátkem května roku 1950 byl na škole založen pionýrský oddíl. Vedoucím pionýrského oddílu byl Zdeněk Ondráček, předseda místní skupiny ČSM. Na začátku školního roku 1950/51, kdy školu navštěvovalo 36 žáků, byla škola povinná na týden zastavit vyučování, a to na základě rozhodnutí úředního lékaře, kvůli epidemii černého kašle. Po otevření školy byla ale kvůli nákaze stále velká absence žáků. Od 1. února 1951 vstoupil v platnost nový školní řád pro všechny školy. *„Hlavními pilíři nového řádu jsou uvědomělá kázeň, láska k republice, účast v politickém životě, morální síla naší nové mládeže. S tímto řádem přicházejí na školy i žákovské knížky, v jejichž zápisech se bude odrážet prospěch i chování žáků ve škole i mimo školu. Rodiče tak budou vědět stále všechno o svém dítěti a budou tak spojeni neustále se školou.“*

Do roku 1950/51 byla škola stále jednotřídní, to se ale změnilo v následujícím roce, kdy do školy nastoupilo 41 žáků, tak byla škola znovu uspořádána jako dvojtřídní. V březnu roku 1941 se ředitel školy Miroslav Knies stal druhým okresním školním inspektorem, a tak se na jeho pozici posouvá tehdejší učitelka na bohutínské škole, Zdeňka Žeravová a navíc nastupuje učitelka Marie Hrudníková.

Do dění jak ve škole, tak v obci se ve velkém promítá státní politika. V zápisech z let padesátých a šedesátých jsou obsáhle popisovány oslavy životních výročí J. V. Stalina, V. I. Lenina, K. Gottwalda, výročí VŘSR, pionýrské sliby, vystoupení žáků na schůzích Komunistické strany. Ve školním roce 1953/54 bylo ve škole 48 žáků. Ředitel školy byl M. Knies, učitelka Hedvika Vacová. Dne 12. října M. Knies odchází do Horní Lhoty. Poté, dne 20. října nastoupila učitelka Emílie Kašparová, která byla 1. prosince pověřena i správou školy. O prázdninách v roce 1955 bylo ve škole

nainstalováno nové elektrické čerpadlo na vodu, nové elektrické vedení, byla instalována umyvadla na tekoucí vodu. V letech 1955–1965 se ve škole střídalo více učitelů, počet žáků se stále pohyboval mezi 32-42. V těchto letech se projevovala patrná snaha o potlačení náboženského smyšlení obyvatel a pro systém byl znepokojující zájem dětí o náboženství. *„Závažným problémem je otázka náboženství. Sama obec je nábožensky zaostalá, z čehož vyplývá i bojácný přístup, ba dokonce odpor k pokrokovým metodám, zvláště potom v zemědělství.“*

Do roku 1968 se ve škole opět střídají učitelé, počet dětí ve škole přesahuje 40. Situace v roce 68 se silně promítá i do dění školy, jak je patrné ze školní kroniky:

„Byl to hrozný rok. Plný hysterie a nenávisti, nikdo nechápe, co se vlastně děje. Jsou štváni komunisté, právě ti, kteří zasvětili celý život společnosti jsou označováni za zloděje. Štvána je i naše rodina, určité osoby se nás snaží nervově vyřídít, na naše území vstupují Sovětská vojska, všichni jim nadávají, národ je zmaten. I my nevíme kudy kam.“

Ve školním roce 1970/71 bylo ve škole 50 žáků, a tak byla organizována jako trojtřídní, ale po odchodu jednoho z učitelů byla opět dvojtřídní. Do školy bylo zavedeno ústřední topení, to bylo dokončeno v dalším školním roce. Nad kotelnou se začalo s přístavbou nové třídy, šaten a záchodů. V letech 1972-75 se počet dětí pohybuje pod 52, tak byla škola vedená jako dvoutřídní. To se ale mění ve školní roce 1975/76, kdy nastoupilo 65 žáků. V dalším roce počet žáků stoupá na 82 a od školního roku 1977/78 se již učilo ve čtyřech třídách, jelikož do školy nastoupilo 103 žáků. Jednou z příčin takového nárůstu počtu dětí byla výstavba čtyř panelových domů pro pracovníky nedalekých Olšanských papíren. Současně byla zrušena škola v sousedním Klášterci a 14 žáků z této obce docházelo do Bohutína. Až do roku 1985 počet žáků rostl, následně mírně klesal. Ve školním roce 1988/89 navštěvovalo školu 82 žáků. Tímto školním rokem končí v kronice záznamy o účasti učitelů i žáků na politických akcích, oslavách stranických výročí a podobně.

Obr. 9 Budova školy (kronika školy)

Revoluce 17. listopadu 1989 přináší nejen do školy demokratického ducha. Po 42 letech. Zahájení školního roku 1991/92 bylo spojené s oslavou 60 let nové školy, odchází ředitel František Hatoň a nahrazuje jej Zbyněk Auer. Počet dětí se až do školního roku 2003/04 pohybuje stále mezi 50-60.

V následujícím roce se snížil počet žáků, protože odešel silný ročník. Žáků bylo 36, ale škola zůstala nadále trojtřídní, vzhledem k předpokladu příchodu silných ročníků. V roce 2003 přešly všechny základní školy do právní subjektivity. Tím se změnila její právní forma a škola mohla přivítat mnoho výhod. Současně ale tento zákon nesl velké množství nevýhod, a to především pro tak malou školu, jako je ta v Bohutíně. Ředitel se stává spíše manažerem než pedagogem. Přichází i nové vzdělávací programy. Základní škola v Bohutíně vytvořila Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání „Barevná škola“. V tomto programu bylo navázáno na zkušenosti z minulých let. Do popředí byly postaveny výhody a přednosti malotřídní školy. Do plné míry je využíváno kvalit pedagogického sboru a možností školy. Ve školním roce 2005/06 odchází ředitel Zbyněk Auer do důchodu a nastupuje ředitel Mgr. Pavel Tichý, který tuto funkci plní dodnes.

Počet žáků se další roky snižoval, a proto v roce 2009/2010 byla škola nucena přejít na dvoutřídní systém. Současně se se školou loučí dvě bývalé paní učitelky, paní Mgr. Marie Pospíšilová a paní Mgr. Iva Kvapilíková, které ke konci školního roku podaly žádost o rozvázání pracovního poměru. Na základě výběrového řízení byla vybrána paní učitelka Mgr. Jana Pospíšilová. Tato zdánlivě nepříznivá změna se ale pro školu ukázala jako velmi pozitivní. Nová paní učitelka přinesla nové metody výuky, řadu nových, atraktivních aktivit pro zájmovou činnost a svou aprobační spec. pedagoga také zkvalitnění reedukace dětí s SPVU.

V roce 2014/2015 bylo na základě iniciativy paní učitelky do školy přijato 11 dětí, kteří se vzdělávají podle § 41. Školského zákona (individuální vzdělávání) a celkový počet žáků tak vzrostl na 40. Tato iniciativa se v následujících letech projevila jako velmi pozitivní, kdy počet dětí v individuálním vzdělávání ve škole rostl a nadále stále roste.

3.4.4. Současnost základní školy

Základní škola v Bohutíně, celým názvem Masarykova základní škola v Bohutíně, je školou malotřídní. Škola se nachází ve středu obce a je zprostředkovatelem povinné školní docházky především pro děti z Bohutína a nedalekého Klášterce. Budova školy stojí přímo u hlavní komunikace. Od cesty ji dělí školní zahrada. Součástí školy je i školní družina. Školní družina má provoz od 7:00 do 7:45 a od 11:40 do 16:00 hodin. Družina má v posledních letech průměrně zapsáno 30 dětí. V rámci školní družiny probíhají některé mimoškolní aktivity (např. kroužek Dovedné ruce). Škola má poměrně dobré technické vybavení. Disponuje čtyřmi učebnami, z čehož tři slouží jako kmenové a jedna jako počítačová. Na počítačích je přístup k rychlému internetu. Celá škola má Wifi pokrytí. V posledních čtyřech letech navíc škola plně využívá mnoha výukovými programy vybavené interaktivní tabule, a to hned ve dvou svých učebnách. Ke svému účelu dobře slouží také školní pozemek, hřiště za školou a velká obecní tělocvična. Na školní zahradě je možnost využití dětského pískoviště a zahradního posezení. (ZŠ Bohutín 2020)

Škola se setkává s podporou mnoha rodičů. Díky této podpoře a aktivitě rodičů je organizována řada akcí pro děti a pro další rodičovskou veřejnost. Rodiče pomáhají také při sportovních, dopravních a společenských akcích a pomáhají i při zajištění školních pomůcek. Škola komunikuje s rodiči kromě jiného skrze informační zpravodaj. Dopad společenských akcí ukazuje na dobrou spolupráci školy s rodiči a veřejností.

Jelikož je škola vedena jako malotřídní, mají pedagogové prostor přistupovat k dětem individuálně. Díky menšímu počtu dětí učitelé lépe znají podmínky jednotlivých rodin, a tak mohou přistupovat také domácím úkolům a přípravě. Škola využívá zahrady k vyučování venku a pobytu na čerstvém vzduchu a současně k praktické výuce. Díky těmto výhodám se ve škole dnes vzdělávají i děti z nedalekého města Šumperk, protože velké městské školy nemohou nabízet tak individuální přístup. Pedagogové využívají skupinovou práci, regionální prvky s využitím místních tradic a lidových zvyků. (Kronika školy)

Aktuálně, ve školním 2020/21, je ve škole zapsáno 142 žáků. Denně do školy dochází sedmdesát dětí napříč pěti ročníky. Dalších sedmdesát jedna žáků je ve škole zapsaných, ale jsou v domácím vzdělání. Jeden žák se vzdělává v zahraničí a je také zapsán ve škole. Pedagogický sbor má k dnešnímu dnu sedm pedagogů a osm dalších zaměstnanců. Škola nabízí velké množství mimoškolních aktivit. Škola nabízí sportovní kroužek, sboreček, hru na kytaru, hru na flétnu, jógu, fotbal, angličtinu a náboženství.

Mezi společenské akce, které škola organizuje, patří Karneval, Vynášení Mořeny, Velikonoční tvoření, Čarodějnice, Den Matek, Loučení s pátákama, Drakiáda a Zpívání u Vánočního stroměčku. S obcí spolupracují na Dnu dětí, Lampionovém průvodu, Vítání občánků, školku podporují v Podzimním tvoření a Čarodějnicích. (ZŠ Bohutín 2020)

Počet dětí ve školním roce 2020/21	142 • z toho v denní docházce 70 • z toho domácí vzdělávání 71 • z toho vzdělávání v zahraničí 1
Pedagogický sbor	Mgr. Pavel Tichý Mgr. Jana Babáková Mgr. Iveta Dubová Mgr. Ivana Pattermanová Mgr. Soňa Hrdličková Mgr. Petra Soukupová Kalinová Mgr. Jindra Baťková
Asistenti pedagoga Vychovatelka	Michaela Krylová Vendula Kubíčková Markéta Došková Lenka Kašecká Miroslava Joklíková Hana Schauerová Tereza Rohelová
Školnice	Kateřina Březinová
Kroužky	Sportovní kroužek Sboreček Hra na kytaru Hra na flétnu Jóga Fotbal Angličtina Náboženství
Společenské akce	Karneval Vynášení Mořeny Velikonoční tvoření Den Matek Loučení s páťákama Drakiáda Zpívání u Vánočního stromečku
Spolupracuje s - obcí - školkou	Den dětí, Lampionový průvod, Vítání občánků Podzimní tvoření, Čarodějnice

Tab. 3 Informace o ZŠ
(vlastní zpracování)

4. Empirická část

Tato část se věnuje samotnému výzkumnému šetření, nejprve je stanovena struktura a metodika výzkumu a následují výsledky samotného šetření.

4.1. Stanovení metodiky výzkumného šetření

Z podstaty výzkumu je zřejmé, že pro jeho realizaci byly nutné znalosti z předchozích kapitol, tzn. znalost problematiky venkova, jeho rozvoje, společenského života, a nakonec konkrétní znalosti týkající se konkrétní obce, jejího vývoje a místní základní školy. Přiměřenou metodologií pro výzkumnou část práce byla zvolena metodologie kvantitativní, ověřující vytvořenou hypotézu.

V této práci byly vybrány dvě techniky sběru dat a to rozhovor a strukturovaný dotazník. Rozhovor sloužil k doplnění informací při vypracování dotazníku.

U dotazníku bylo cílem výběru zajistit takové množství respondentů, které bylo technicky možné oslovit a současně jejich výběr byl charakterově odrazem základního souboru. (Vojtíšek, 2012)

Kvantitativní šetření probíhalo v jednotlivých krocích, při jejichž realizaci se čerpalo z informací z předchozích kapitol. Jednotlivé kroky vychází z Dismanova členění empirického modelu kvantitativního výzkumu, jak je uvádí Majerová (2008).

4.2. Formulace problému

V první části této práce byla popsána problematika venkova, rozvoje venkova, společenského života s ním spojeným kulturním a sociálním kapitálem. V další části byl popsán vývoj konkrétní obce Bohutín, která prošla rozmanitým vývojem, byla součástí Sudet, stejně jako v jiných obcích, vlivem industrializace se velké množství obyvatel přestěhovalo do blízkých měst. V devadesátých letech utichla většina forem společenského života. Institucí, která byla v případě Bohutína již téměř 90 let součástí života obce, je základní škola. Základní škola má bezesporu vliv na kulturní a sociální kapitál svých žáků, ale právě na venkově se zdá, že její dopad silně přesahuje hranice třídy. Základní škola v Bohutíně se na základě předchozí části výzkumu jeví jako jeden z hlavních činitelů organizovaného společenského života v Bohutíně. Toto šetření pomůže zhodnotit, jaký je podle obyvatel současný stav zapojení jednotlivých subjektů do společenského života v Bohutíně a hlavně jak vnímají základní školu jako činitele.

4.3. Formulace hypotéz

Nejprve byla stanovena **teoretická hypotéza**: Venkovské základní školy mají vliv na společenský život ve své obci.

Následovalo stanovení **pracovních hypotéz**, které vychází z teoretické hypotézy a definují možnost existence vztahu mezi dvěma proměnnými. V této práci byly definovány tři pracovní hypotézy:

- Hypotéza 1: Občané Bohutína navštěvují místní společenské akce více než společenské akce ve větší vzdálenosti od místa bydliště.
- Hypotéza 2: Občané Bohutína vnímají základní školu jako významný subjekt v oblasti organizace společenského života v obci.
- Hypotéza 3: Základní škola v Bohutíně je zapojená do společenského života více než ostatní místní organizace (např. spolek dobrovolných hasičů).

4.4. Příprava a realizace rozhovoru

Pro rozhovor byl osloven ředitel základní školy v Bohutíně Mgr. Pavel Tichý, který působí v této funkci již od roku 2006 a současně bydlí ve vedlejší obci Radomilov. Pan Tichý souhlasil se zveřejněním svého jména a odpovědí pro účely této práce.

Pan Tichý byl velmi ochotný a rozhovor byl veden v přátelském duchu. Jeho hlavní část trvala přibližně 45 minut. Byly použité tyto základní otázky:

- 1) Jaký je společenský život v Bohutíně?
- 2) Jakou roli škola v obci plní?
- 3) Jaké jsou největší bariéry, se kterými se škola potýká?
- 4) Je v obci prostor pro další společenské akce?

Rozhovor probíhal relativně strukturovaně, pan ředitel byl sám od sebe sdílný a jeho odpovědi nebylo potřeba více směřovat.

4.4.1. Shrnutí rozhovoru

Rozhovor byl shrnut do čtyř částí navazujících na základní otázky.

Společenský život v Bohutíně

Pan Tichý uvedl, že společenský život v Bohutíně se pohybuje na nižší úrovni, a to nejen co se týče pořádání veřejných akcí, ale i život susedský, neorganizovaný. Vzpomínal na to, jak Bohutín dříve býval místem, kde na koncertech vystupovaly známé kapely a návštěvníci se sjížděli z celé republiky. Každoročně se pořádaly akce pro různé generace, mezi nejznámější patřil Karneval, který se konal, stejně jako jiné velké akce v areálu Zbové, tj. část Bohutína. Dnes ale tyto prostory chátrají. Společenský život začal upadat v devadesátých letech, kdy se lidem otevřelo mnoho možností realizovat se kulturně a společensky na různých místech v republice i zahraničí.

Ředitel zmiňuje, že v jiných obcích organizaci společenského života často zajišťuje sokolovna nebo kulturní dům. Žádná z těchto organizací ale v Bohutíně není a jediným využívaným prostorem je tělocvična, která již vykazuje známky opotřebení. V této tělocvičně se jednou za rok koná ples hasičů a nárazově, přibližně jednou do roka přijíždí ochotnické divadlo. Nejvíce však tělocvičnu využívá základní škola a mateřská škola pro své akce.

Jako organizátory společenských akcí ředitel uvedl kulturní komisi obecního úřadu, školku, hasiče a školu. Kulturní komise působí na obecním úřadě a je složená z pár dobrovolníků. Organizuje každoročně vánoční koncert v místní kapliče, případně menší zájezdy. Každoročně také obec pořádá ke Dni dětí Pohádkový les pro děti. Všechny akce, které obec pořádá se spíše udržují a opakují, než aby se vyvíjely. Dalším organizátorem jsou místní hasiči, kteří pořádají například již zmíněný ples. Dříve v Bohutíně působil Sokol a fotbalisti, ale dnes už působí málo nebo vůbec.

Školka a škola je organizována každá samostatně, ale daří se jim spolupracovat mimo jiné také na různých akcích. Školka každoročně pořádá Mikuláše, Podzimní tvoření a Rej čarodějnic. Spolupráce probíhá i mezi školou a obcí.

Role školy v obci

Základní škola v Bohutíně má bezesporu především vzdělávací funkci a díky tomu, že je vedena jako malotřídní škola, poskytuje množství výhod ve vzdělání také společenském a kulturním. Pan Tichý uvedl, že díky menšímu množství dětí mohou učitelé lépe sledovat a moderovat sociální interakce mezi dětmi a zaměstnanci mají možnost znát všechny děti jménem. Současně jednotliví učitelé většinou mají informace o zázemí, ze kterého dítě vychází a s tím mohou pracovat při různých situacích, jako

je například plnění domácích úkolů, docházka apod. Škola je v současné době také hodně zaměřená na ochranu přírody a ekologii a díky přilehlé zahradě mají děti možnost se učit přímo v přírodě a prakticky, nejen z lavic. Na toto téma pořádá škola množství projektů. Ve škole je nulová tolerance šikany a opět díky nižšímu množství žáků je možné její náznaky řešit rychle a neodkladně.

Škola v obci plní i roli organizátora společenských akcí. Jednou z nejpobulárnějších je Zpívání u vánočního stromečku, na které vždy navazuje Vánoční besídka, která se koná v tělocvičně. Přibližně se účastní až 300 lidí. Akce základní školy často navazují na tradice, například Vynášení Morany, Pálení čarodějnic, Velikonoční akce apod. Ředitel vede velmi úspěšný divadelní kroužek, vystoupení kroužku jsou pravidelnou součástí Vánoční besídky a akce ke Dni matek.

Zapojení rodičů v dění školy dříve probíhalo pod organizovaným spolkem. Dnes již takový spolek bohužel neexistuje. Zapojení rodičů je menší, než by pan ředitel rád viděl. Většinou se zapojí přibližně 20 % rodičů. Tato skupina se příliš neobměňuje a zapojují se stále stejní rodiče, za které je však škola velmi vděčná. Je pravděpodobné, že v posledním roce, kdy významně stoupl počet žáků školy, by se zapojilo i více ochotných rodičů. Do života obce i školy však významně zasáhlo období koronavirové krize, stejně jako v celé republice. Škola bývá často uzavřena, akce se nekonají.

Vzhledem ke zkušenostem z okolních obcí považuje ředitel spolupráci obce se školou v Bohutíně za nadstandardní. Škola se podílí na akcích jako je zmíněný Den dětí, vítání občánků apod.

Největší bariéry, se kterými se škola potýká

Za jednu z největších bariér, s nimiž se škola potýká, považuje ředitel stále objemnější administrativu. Pro malou školu v Bohutíně to znamená, že ředitel se věnuje více své administrativní než edukativní funkci. Současně přibývají děti s různým znevýhodněním a s nimi vykazování podpůrných opatření, což také školu administrativně více zatěžuje.

Jako další bariéru považuje ředitel právě nezájem části rodičů, což znamená energii navíc ze strany pedagogů, a těm poté nezbývají síly na společenské akce a jiné projekty navíc. Pan Tichý zmiňuje i tzv. „českou národu“ negativního přístupu. Při organizaci akcí jako zpětnou vazbu škola často získává spíše nevyžádané rady a nekonstruktivní kritiku občanů, než povzbuzení do další práce. Ocenění se dočká zřídka kdy.

Prostor v obci pro další společenské akce

Prostor pro další společenské akce v Bohutíně rozhodně je, ale samotné škole již nezbyvá personální a časová kapacita. Ředitel se domnívá, že kdyby se v obci našlo pár nadšenců, kteří by pořádali akce s radostí (a možná i s nárokem na honorář), mohla by se obec více probudit k životu.

4.4.2. Závěr rozhovoru

Rozhovor s ředitelem základní školy v Bohutíně byl velmi přínosný. Pan Tichý byl otevřený a rozhovor byl veden v přátelském duchu. Informace, které byly během rozhovoru získány, vedly k ucelení informací z předchozích kapitol. Rozhovor tak naplnil svou funkci, a to získání informací lokálně specifických od přímého účastníka místních aktivit k lepšímu porozumění situace. Tyto informace budou brány v potaz při tvorbě dotazník.

4.5. Příprava a realizace dotazníku

Jako vhodnou populaci pro tuto část výzkumu byly zvoleni všichni dospělí obyvatelé, tzn. obyvatelé starší 18 let, kteří žijí v obci, popř. na území, které spadá do správy obce v okolí 5 km. To je podle serveru volby.cz 600 obyvatel. Vzorek respondentů byl 62 lidí, tj. přibližně 10 % dospělých obyvatel obce starších 18 let.

Jako techniku sběru dat byl zvolen strukturovaný dotazník. Dotazník byl sestaven na základě informací získaných v předchozích částech práce, včetně rozhovoru s ředitelem Masarykovy školy v Bohutíně. Byl sestaven na základě stanovených hypotéz, aby jeho výsledky mohly hypotézy potvrdit případně vyvrátit. K respondentům se dotazníky dostaly přímým kontaktem s výzkumníkem a byl jim oznámen termín a místo odevzdání vyplněného dotazníku. Respondenti byly vybráni náhodným výběrem na základě dostupnosti a budou zůstat v anonymitě při jakékoli prezentaci dat.

Dotazník byl konstruován na základě standardních postupů (Majerová 2008). Začíná úvodem, objasněním cíle a účelu dotazníkového šetření a základními údaji o anonymitě a autorce. Zpočátku jsou uvedené otázky identifikační, jednoduché na vyplnění. Poté následují otázky tématické. Celkem je v dotazníku 6 uzavřených, 8 povinných polootevřených a jedna podmíněná a na závěr 1 otevřená. Dotazník byl upraven do podoby co nejpřijatelnější na vyplnění. Vzor dotazníku se nachází v příloze.

Pro ověření použitelnosti dotazníku byl realizován předvýzkum za pomoci dvou respondentů. Tito respondenti dotazník vyplnili a následovala diskuze nad připomínkami, které tito respondenti měli. Na základě těchto připomínek došlo k úpravě 3 polootevřených otázek, u kterých bylo následně možné místo maximálně dvou odpovědí, odpovědět neomezeně. Navíc bylo možné stanovit přibližný čas vyplnění, který se pohyboval kolem 8 minut.

Dotazníky byly rozdány 5. 10. 2019 s instrukcí k odevzdání vyplněných dotazníků do místní školy, na určené místo do krabice, která zaručovala anonymitu. Odevzdání bylo možné do 9. 10. 2019. Rozdáno bylo 75 dotazníků, odevzdaných jich bylo 64. To znamená, že návratnost byla přibližně 85 %. S takovou návratností bylo vzhledem k volbě dotazníkového šetření počítáno a je považována za přiměřenou.

Vybrané dotazníky byly číslovány proto, aby byla možnost zpětné kontroly. Celkem 64 dotazníků bylo převedeno do programu Apple Numbers (program téměř totožný s MS Office Excel) a následovala kontrola dat. Následně byly odpovědi přepsány do online programu Survio. Ze získaných dat je zpracována následující analýza, interpretace a ověření hypotéz.

4.6. Výsledky šetření

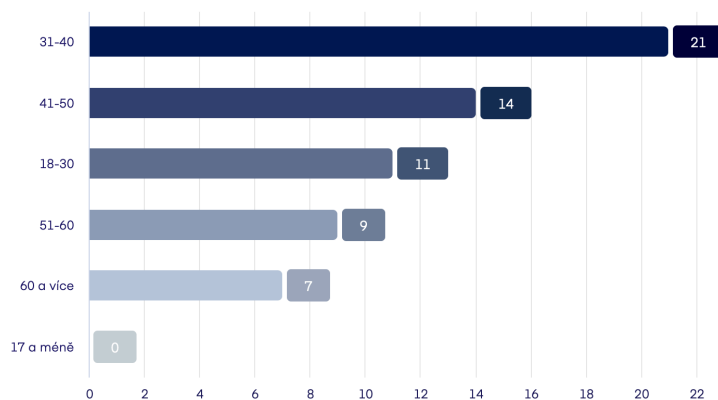
Šetření probíhalo pomocí dotazníku, který byl rozdělen na 5 hlavních částí. První byla identifikace respondentů, další tři se týkaly přímo stanovených pracovních hypotéz a poslední sloužila k vyjádření doporučení a přání respondentů. Celý dotazník je postaven na společenském životě organizovaném, to znamená, že nezachycuje společenský život, který probíhá při rutinních činnostech.

4.6.1. Popis souboru respondentů

První část otázek v dotazníku byla stanovena tak, aby indentifikovali respondenta, popřípadě vyřadila respondenty nevhodné pro účely práce. Jednalo se o otázky uzavřené, tudíž respondenti vybírali z již stanovených kategorií.

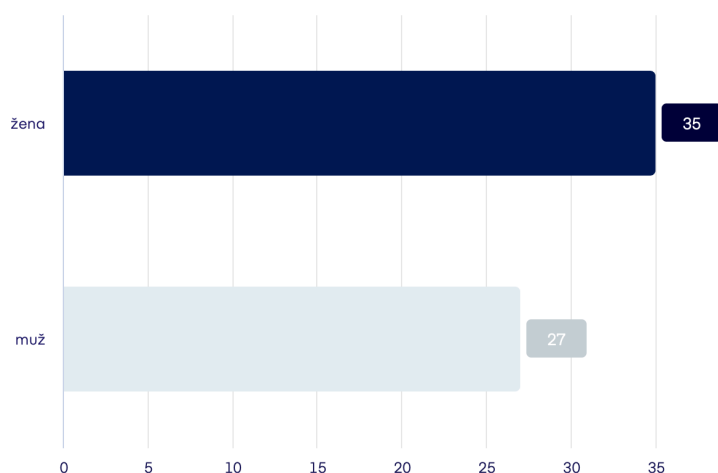
Jedna z prvních otázek se týkala věku respondentů viz *Graf č. 1*. Jelikož bylo o cílové skupině respondentů rozhodnuto, že bude ve věku 18 let a více, tato otázka vyřadila 2 z 64 respondentů. Ve vyhodnocení již nejsou odpovědi těchto dvou respondentů započítány. Celkový počet validních vyplněných dotazníků byl 62.

Nejsilnější kategorie respondentů přibližně odpovídají faktu, že v obci tvoří obyvatelstvo 18–59 většinou populaci, 56%.

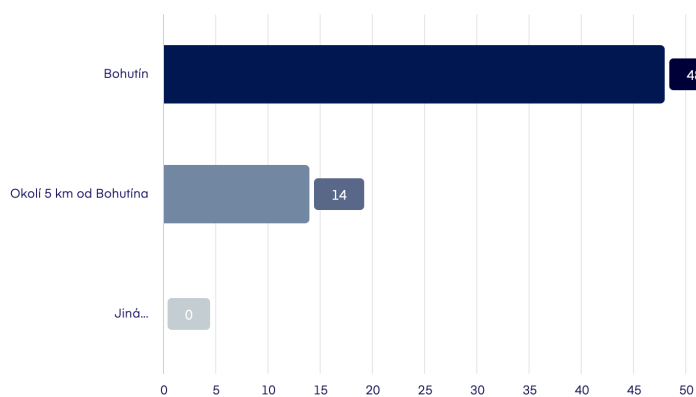
Graf č. 1 Věk respondentů (vlastní zpracování)

Při pohledu na *Graf č. 2* můžeme vidět, že pohlaví respondentů je přibližně vyrovnané i přesto, že více odpovídaly ženy. Struktura respondentů, alespoň přibližně odpovídá struktuře obyvatel obce. Reálně z celkového obyvatelstva obce tvoří ženy 51 %, ve struktuře respondentů ženy obsahují 60 %.

Graf č. 2 Pohlaví respondentů (vlastní zpracování)

Třetí identifikační otázka sloužila k tomu, aby bylo jasné, že respondenti jsou přímo z Bohutína, popř. Jsou residenty v přímém okolí, spadajícím pod správu obce Bohutín.

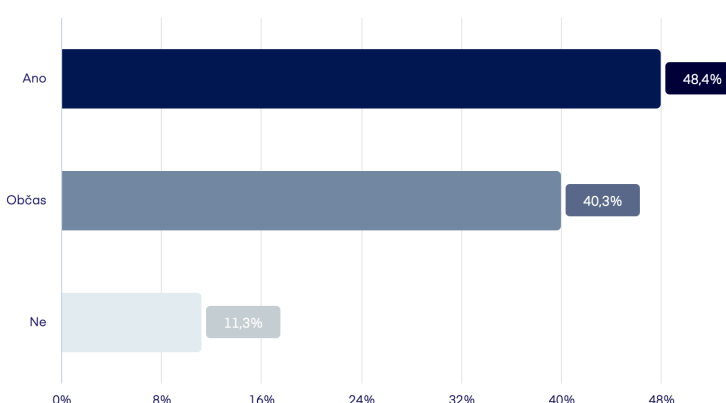

Graf č. 3 Bydliště respondentů (vlastní zpracování)

4.6.2. Popis výsledků

Jedna z prvních otázek měla za úkol zjistit, zdali se respondenti společenských akcí účastní, nebo ne. V grafu *Účast na akcích* je znázorněno, že 11,3 % respondentů se společenských akcí neúčastní, ale zbylých 88,7 % se společenských akcí účastní, popřípadě zvolilo odpověď „občas”.

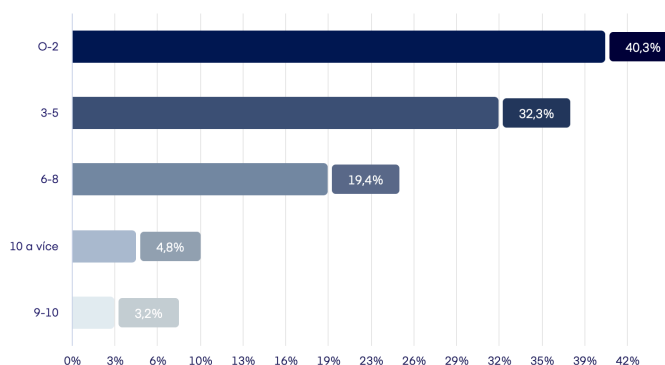
4. Účastníte se společenských akcí v Bohutíně?

Graf č. 4 Účast na akcích (vlastní zpracování)

Po zjištění, zdali se respondenti akcí účastní, následovala otázka zjišťující četnost této účasti. Velká část respondentů, 40 %, odpověděla, že se akcí účastní 0–2krát za rok, což odpovídá dvaceti pěti respondentům. Z předchozí otázky víme, že 7 respondentů odpovědělo, že se společenských akcí neúčastní vůbec, to znamená, že celkem 18 respondentů (28 % z celkového počtu respondentů) se účastní společenských akcí 1–2krát ročně. To znamená, z respondenti, kteří se společenských akcí účastní, se jich nejčastěji účastní 3–6krát za rok. Odpovědělo tak 32 %. 6–8krát ročně se akcí účastní 19 %, 9krát a více vybralo 8 % respondentů.

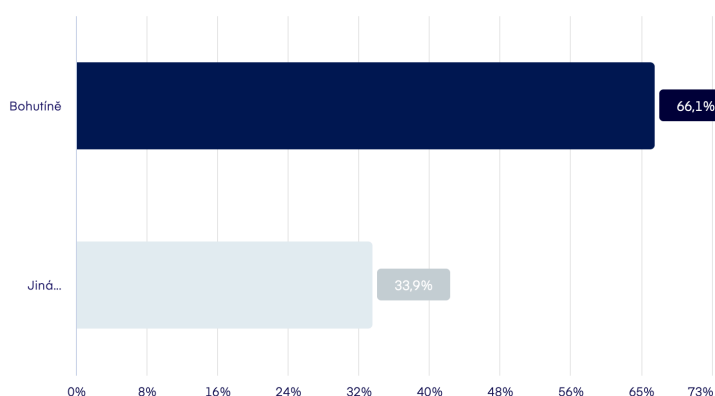
5. Kolikrát do roka se účastníte společenských akcí v Bohutíně?

Graf č. 5 Roční účast na akcích (vlastní zpracování)

Respondenti bezesporu nejčastěji navštěvují společenské akce v Bohutíně, odpovědělo tak 66 %. Dalších 34 % uvedlo jiná místa. Někteří respondenti neuvedli přesné místo, 10 % uvedlo město Šumperk, 5 % uvedlo Bludov, a stejně tak 5 % Zábřeh.

6. Navštěvují nejčastěji společenské akce v:

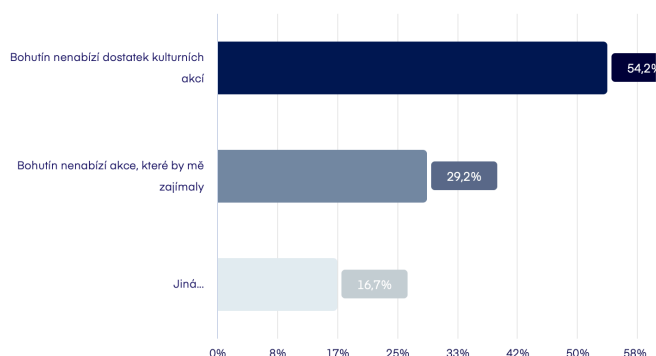

Graf č. 6 Kde nejčastěji akce navštěvují (vlastní zpracování)

Na následující otázku odpovídali pouze ti respondenti, kteří v předchozí otázce zvolili odpověď „jiná“. Poukazovala na důvody, proč lidé navštěvují spol. akce častěji jinde než v Bohutíně. 54 % respondentů se domnívá, že Bohutín nenabízí dostatek

kulturních akcí, 29 % shledává akce, které Bohutín nabízí, jako nezajímavé. Otázka byla polo-uzavřená, respondenti měli možnost svůj názor vyjádřit vlastní odpovědí. Část respondentů vyjádřila, že v Bohutíně není dostatek plesů a divadelních představení.

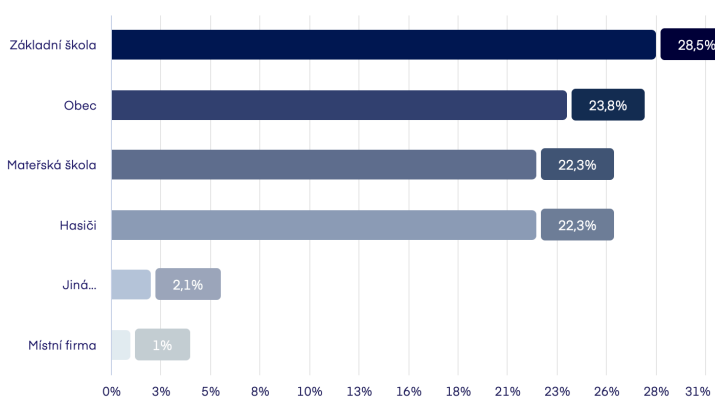
7. Jestli jste výše odpověděli "jiné", odpovězte na následující otázku Proč navštěvujete častěji akce mimo Bohutín:

Graf č. 7 Důvod neúčasti (vlastní zpracování)

Otázka č. 8 byla zaměřená na pořadatele společenských akcí v obci. Otázka byla opět koncipovaná jako polo-uzavřená, tedy bylo možné vybrat z konkrétních možností více než 1 možnost, popřípadě dopsat vlastní. Základní školu zvolilo 28,5 %, obec, mateřská škola i hasiči získali přibližně stejný počet hlasů. V odpovědi „Jiná” byli zmíněni fotbalisté a Sokol.

8. Společenské akce v Bohutíně pořádá:

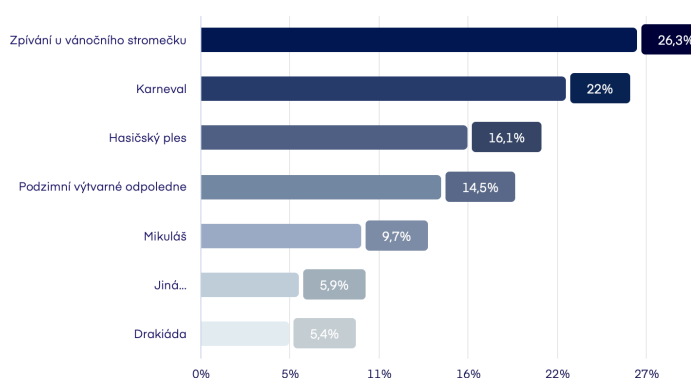

Graf č. 8 Pořadatelé (vlastní zpracování)

V následující otázce respondenti vybírali konkrétní události, kterých se zúčastnili za poslední 2 roky. Časové rozpětí 2 let bylo zvoleno z důvodu koronavirové krize, která způsobila, že se velké množství akcí konat nemohlo. Nejnavštěvovanější je podle respondentů akce Zpívání u vánočního stromečku, po ní následuje Karneval, Hasičský ples, Podzimní výtvarné odpoledne, Mikuláš, Drakiáda a mezi otevřenými odpověďmi byl Den dětí, Den matek, fotbal a divadlo v tělocvičně.

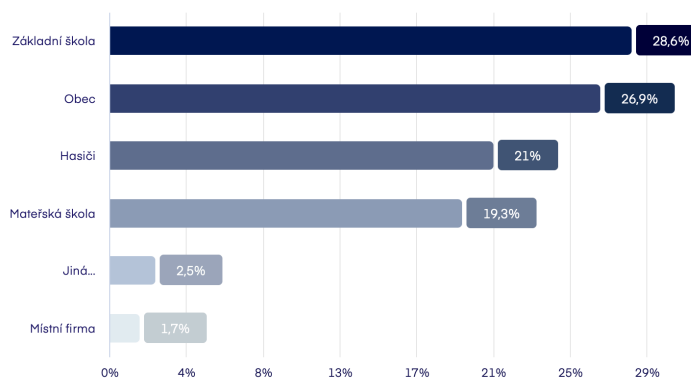
9. Označte, které z akcí jste se zúčastnila za poslední dva roky:

Graf č. 9 účast na konkrétních akcích (vlastní zpracování)

Otázka č. 10 se věnuje podílu jednotlivých institucí na společenském životě obce. Respondenti nejčastěji jako instituci s významným podílem uváděli základní školu a obec. Hasičům respondenti dali 21 % hlasů a školce 19 %. Jako další možnosti uvedli respondenti „fotbalisti” a dva respondenti uvedli odpověď „nevím”.

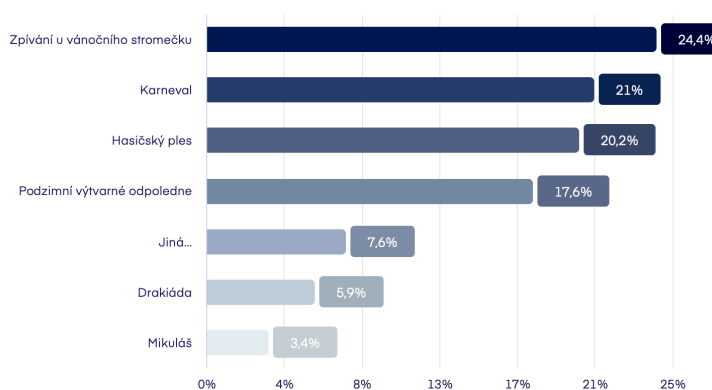
10. Která z jmenovaných institucí má podle Vás významný podíl na spol. životě obce:

Graf č. 10 Podíl institucí na spol. životě (vlastní zpracování)

Na popularitu konkrétních společenských akcí se ptala otázka č. 11. Za nejoblíbenější respondenti označili Zpívání u vánočního stroměčku, který získal 24,4 % hlasů. O něco méně hlasů dostal Karneval a Hasičský ples. Pomyslné 4. místo obsadilo Podzimní výtvarné odpoledne, dostalo od respondentů 17,6 % hlasů. Už jako méně populární byla zvolená Drakiáda a Mikuláš. Někteří respondenti opět využili možnosti dopsat jinou odpověď. Objevila se zde akce Bohutínská žába a Koncert v kapli.

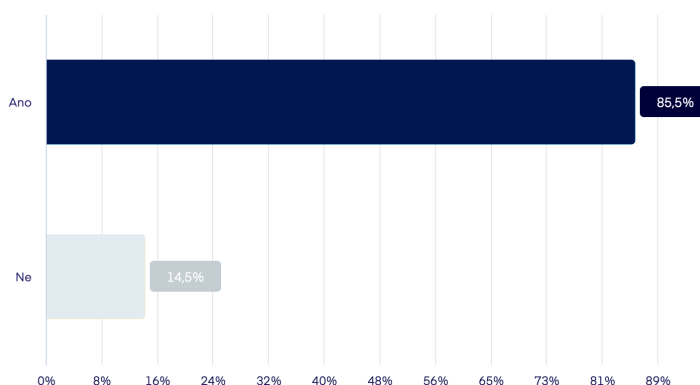
11. Označte, které akce patří k Vaším oblíbeným:

Graf č. 11 Populární akce (vlastní zpracování)

U jedné z otázek byli respondenti tázáni, jestli vnímají školu jako významného činitele společenského života v Bohutíně. Většina, 85,5 % odpověděli, že „Ano”, zbytek respondentů zvolil odpověď „Ne”.

12. Vnímáte ZŠ jako významného činitele společenského života v Bohutíně:

Graf č. 12 ZŠ jako významný činitel (vlastní zpracování)

Další otázka měla za úkol zjistit, jestli mají respondenti ponětí o tom, které společenské akce Základní škola organizuje. Zpívání u vánočního stroměčku označilo 81 % respondentů jako akci, organizovanou školou. Tím získala největší počet hlasů, 33,3 % z celkového hlasování. Podzimní výtvarné odpoledne, Drakiádu a Mikuláše označilo okolo 17 %. Mikuláš získal 10 % hlasů a z logiky názvu nejméně hlasů získal Hasičský ples. Mezi dalšími doplněnými odpověďmi byla akce Čarodejnice, Lampionový průvod a Pohádkový les.

13. Které ze společenských akcí pořádá základní škola:

ODPOVĚĎ	RESPONZÍ	PODÍL
Zpívání u vánočního stromečku	50	80.6%
Podzimní výtvarné odpoledne	26	41.9%
Drakiáda	25	40.3%
Karneval	24	38.7%
Mikuláš	15	24.2%
Jiná...	8	12.9%
Hasičský ples	2	3.2%

Tab. 4 Akce pořádané ZŠ (vlastní zpracování)

Jelikož škola nejen pořádá akce, ale také se na velkém množství podílí, otázka č. 14 byla zaměřená právě na tyto akce. Prvenství opět získala akce Zpívání u vánočního stromečku s 42 hlasy. Následoval Karneval, Podzimní výtvarné odpoledne, drakiáda a opět z logiky otázky dostal Hasičský ples pouze 19 hlasů, stejně jako Mikuláš. Mezi další akce doplnili respondenti zájmové kroužky.

14. Na kterých společenských akcích se ZŠ podílí (zapůjčení tělocvičny, zapůjčení hřiště, finanční podpora, zapojení s dětmi v rámci výuky, apod...):

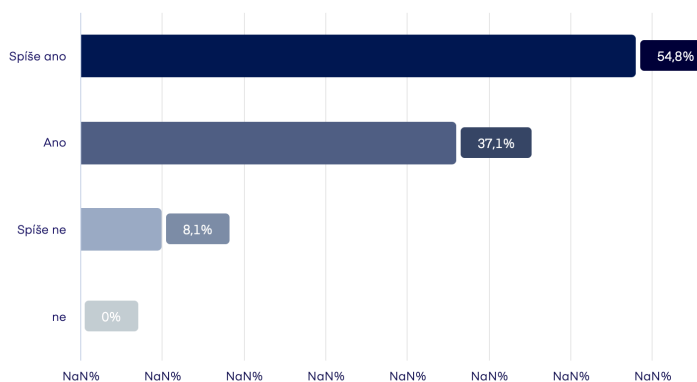
ODPOVĚĎ	RESPONZÍ	PODÍL
Zpívání u vánočního stromečku	42	67.7%
Karneval	31	50%
Podzimní výtvarné odpoledne	28	45.2%
Drakiáda	24	38.7%
Hasičský ples	19	30.6%
Mikuláš	19	30.6%
Jiná...	7	11.3%

Tab. 5 Akce, do kterých je ZŠ zapojená (vlastní zpracování)

Respondenti v další otázce volili, zdali vnímají ZŠ jako dostatečně zapojenou do společenského života. Nejčastěji odpovídali „spíše ano“, tak odpovídalo 54,8 %

respondentů. Odpověď „ano” zvolilo 37,1 %. Pouze 8,1 % se domnívá, že ZŠ spíše zapojená není. Žádný z respondentů nezvolil odpověď „ne”.

15. Přejde vám zapojení ZŠ do společenského života dotatečné:

Graf č. 13 Zapojení ZŠ do společenského života (vlastní zpracování)

Poslední otázka dotazníku byla zaměřená na přání a doporučení respondentů na akce, které by v Bohutíně uvítali. Některé návrhy se opakovaly. Respondenti by ocenili více akcí pro děti obecně. Líbilo by se jim nějaké rozloučení s prázdninami, podobně také Akademie na konci školního roku. Zmíněn byl i příměstský tábor pro děti. Další návrhy se týkaly sportovních akcí a organizace nějakého sportovního kroužku. Respondentům by se líbilo více divadelních představení jak pro děti, tak pro dospělé a více hudby a hudebních akcí. Připomenut byl i svého času významný Karneval na Zbové, kdy by respondenti ocenili obnovu této akce. Unikátním návrhem byla Výstava zvířectva.

4.6.3. Hypotézy

Na základě výsledků z dotazníku byly vyhodnoceny hypotézy:

Občané Bohutína navštěvují místní společenské akce více než společenské akce ve větší vzdálenosti od místa bydliště.	Potvrzeno
Občané Bohutína vnímají Základní školu jako významný subjekt v oblasti organizace společenského života v obci.	Potvrzeno
Základní škola v Bohutíně je zapojená do společenského života více než ostatní místní organizace (např. spolek dobrovolných hasičů).	Potvrzeno

Tab. 6 Hypotézy (vlastní zpracování)

Na základě odpovědí v dotazníku byly všechny tři pracovní hypotézy výzkumu potvrzeny, ne u všech bylo však toto vyhodnocení jednoduché a jasné.

Hypotéza 1: Občané Bohutína navštěvují místní společenské akce více než společenské akce ve větší vzdálenosti od místa bydliště.

Dotazníku v otázce č. 6 respondenti odpovídali na dotaz přímo mířený na tuto hypotézu. Z odpovědí na tuto otázku je zřejmé, že byla hypotéza potvrzena. Pro kontrolu byla vytvořena kontingenční tabulka pro otázku č. 6 a také otázku č. 4, která se ptala na to, zdali se respondenti účastní společenských akcí v Bohutíně. Tato tabulka ukazuje, že respondenti, kteří se společenských akcí v Bohutíně neúčastní, se jich účastní jinde. Ukazuje také, že 38 respondentů, tj. 61 % respondentů, kteří zvolili, že se akcí v Bohutíně účastní, anebo občas účastní současně odpověděli, že nejčastěji navštěvují společenské akce právě v Bohutíně a tím potvrdili první hypotézu.

	Ano	Ne	Občas	Celkem
Bohutíně	24	3	14	41
Jiná...	6	4	11	21
Celkem	30	7	25	62

Tab. 7 Kontingenční tabulka otázek č. 4 a č. 6 (vlastní zpracování)

Hypotéza 2: Občané Bohutína vnímají Základní školu jako významný subjekt v oblasti organizace společenského života v obci.

Jestli občané vnímají Základní školu jako významného činitele společenského života v obci se ptala otázka číslo 12 v dotazníku. U této otázky odpovědělo celých 85,5 % dotazovaných, že pro ně je škola významným činitelem. Pro kontrolu byla opět vytvořena kontingenční tabulka spolu s otázkou č. 15, která se ptala na názor respondentů na dostatečnost zapojení školy do společenského života. Hypotézu v tabulce potvrzuje 49 respondentů, kteří u dostatečnosti zapojení označili odpověď „Ano”, nebo „spíše ano”. Zajímavostí je, že někteří respondenti vnímají školu v tomto směru jako významného činitele, ale domnívají se, že škola spíše není dostatečně zapojená. Naopak se objevilo 8 respondentů, kteří nevnímají školu jako významného činitele, ale myslí si, že je škola spíše dostatečně zapojená.

	1. OTÁZKA		2. OTÁZKA	
	12. Vnímáte ZŠ jako významného činitele společenského života v Bohutíně:		15. Přijde vám zapojení ZŠ do společenského života dostatečné:	
	Ano	Ne	Celkem	
Ano	23	0	23	
Spíše ano	26	8	34	
Spíše ne	4	1	5	
ne	0	0	0	
Celkem	53	9	62	

Tab. 8 Kontingenční tabulka otázek č. 12 a č. 15 (vlastní zpracování)

Hypotéza 3: Základní škola v Bohutíně je zapojená do společenského života více než ostatní místní organizace (např. spolek dobrovolných hasičů).

Na tuto hypotézu reagovala především otázka č. 10, která respondenty vyzvala k tomu, aby označili ty instituce, které považují za významné v oblasti spol. života. Nejvícekrát byla sice zmíněna základní škola ale pouze o dvě označení méně získala samotná obec.

10. Která z jmenovaných institucí má podle Vás významný podíl na spol. životě obce:

ODPOVĚĎ	RESPONZÍ	PODÍL
Základní škola	34	54.8%
Obec	32	51.6%
Hasiči	25	40.3%
Mateřská škola	23	37.1%
Jiná...	3	4.8%
Místní firma	2	3.2%

Tab. 9 Významný podíl na společenském životě (vlastní zpracování)

Pro ověření těchto tvrzení byl vytvořen filtr, který ponechal v následujících dvou tabulkách odpovědi pouze těch respondentů, kteří označili v otázce č. 10 základní školu. Ukázalo se, že ne všichni respondenti měli jasno v tom, které akce škola vlastně pořádá, popřípadě, na kterých se zapojuje. Nejvíce pozitivních odpovědí ale v obou případech dostala akce Zpívání u vánočního stroměčku a Karneval, kdy obě tyto akce škola opravdu organizuje. Úsměvné se ale zdají odpovědi u Hasičského plesu v otázce organizace. V otázce spolupráce je tato odpověď relevantní, jelikož je škola zapojená do mnoha akcí v obci. S hasičským plesem ale nějak spojená není.

13. Které ze společenských akcí pořádá základní škola:

ODPOVĚĎ	RESPONZÍ	PODÍL
Zpívání u vánočního stroměčku	27	79.4%
Karneval	17	50%
Drakládá	17	50%
Podzimní výtvorné odpoledne	13	38.2%
Mikuláš	8	23.5%
Jiná...	4	11.8%
Hasičský ples	2	5.9%

Tab. 10 Akce, které ZŠ pořádá s filtrem odpovědí (vlastní zpracování)

14. Na kterých společenských akcích se ZŠ podílí (zapůjčení tělocvičny, zapůjčení hřiště, finanční podpora, zapojení s dětmi v rámci výuky, apod...):

ODPOVĚĎ	RESPONZÍ	PODÍL
Zpívání u vánočního stroměčku	24	70.6%
Karneval	21	61.8%
Podzimní výtvorné odpoledne	17	50%
Drakládá	14	41.2%
Hasičský ples	12	35.3%
Mikuláš	12	35.3%
Jiná...	4	11.8%

Tab. 11 Akce, na kterých ZŠ spolupracuje s filtrem odpovědí (vlastní zpracování)

4.7. Shrnutí výsledků

U výzkumu vyplývá, že Masarykova základní škola v Bohutíně je bezesporu jedním z hlavních činitelů společenského života v obci. Na základě rozhovoru s ředitelem školy lze tvrdit, že škola se snaží využívat svého potenciálu jak uvnitř školy, tak pro celou obec. Ředitel zmiňuje jistou demotivaci v tomto směru, protože nevnímá pozitivní zpětnou vazbu od občanů obce. Zpětné vazby se může škole dostat i díky výsledkům kvantitativního šetření v této práci.

Občané Bohutína považují základní školu jako jednoho z nejdůležitějších činitelů společenského života v jejich obci. Dalšími důležitými činiteli jsou mateřská škola a samotná obec. Všichni tito tři hlavní činitelé spolu na společenských akcích dobře spolupracují a mají dobré vztahy. To vyzdvihuje ředitel školy v rozhovoru, je to zřejmé z dotazníku, a navíc současně teorie rozvoje, zmíněné v teoretické části práce, považují takovou spolupráci jednotlivých subjektů v obci za klíčovou pro udržitelný a efektivní rozvoj venkova.

Jako nejpopulárnější společenská akce se jeví Zpívání u vánočního stromečku, kterou organizuje ZŠ, zapojuje se mateřská škola a obec poskytuje prostory. Tato akce je tak dobrým příkladem spolupráce jednotlivých iniciátorů společenského života.

I přesto, že respondenti neměli vždy jasno v tom, které společenské akce škola doopravdy pořádá, výsledky dotazníku ukazují, že mají o škole v tomto směru dobré mínění a považují její zapojení za dostatečné. Z výzkumu vyplývá, že je v obci stále prostor pro další společenské akce se zaměřením na hudbu, sport a společná setkávání.

5. Závěr

Zdánlivě jednoduchý pojem venkov, pod kterým si každý něco představí, není dnes jednoduché jednoznačně vymezit. V posledních letech se na venkov a jeho rozvoj začalo soustřeďovat více autorů než kdy dříve. Právě tomu se věnuje první kapitola teoretické části této diplomové práce. Zabývá se vymezením venkova, dvěma základními přístupům tohoto vymezení, dále popisuje typologii venkova a jeho historický vývoj na našem území. Na různé části našeho území působily během vývoje odlišné faktory, proto má dnes venkov v ČR různé podoby.

Různé podoby venkova a jeho jedinečnost na konkrétním území zohledňují současné teorie rozvoje venkova. V druhé kapitole teoretické části je věnována pozornost rozvoji venkova a těmto teoriím. V minulosti se teoretikové přikláněli k tomu, že rozvoj venkova bude probíhat nejlépe pod vedením tohoto rozvoje „zvenku“, neboli tzv. exogenní přístup. S praxí se ale začala objevovat kritika, protože tento přístup byl velmi často zaměřen jen na jeden obor, venkov ztrácel svou tradici a rozvoj se nezdál být efektivní a udržitelný. Na to reaguje přístup endogenní. Tento přístup vyzdvihuje vnitřní potenciál rozvojových oblastí a aktérů, kteří oblast dobře znají, znají její tradice a mohou tak lépe využít vlastní zdroje pro rozvoj. Na tuto teorii navazuje aktuální přístup Integrovaný endogenní model rozvoje venkova. Ten souhlasí s endogenním přístupem jedinečností jednotlivých území a jejich vnitřním potenciálem, ale poukazuje na to, že tento potenciál může být využit mnohem efektivněji z pomoci z vnějšího prostředí. Tento přístup vypichuje místní aktéry, například ty, kteří podporují společenský život v obci.

Společenský život na venkově má svá určitá specifika, velmi často nevázané na tradice, kterých se dotýkají i místní společenské akce. Třetí kapitola teoretické části vymezuje společenský život obecně a také jeho specifika na venkově. Vysvětluje s ním spjatý sociální kapitál a jeho důležitost pro rozvoj venkova. Dále se zabývá kulturním kapitálem ve vztahu se základní školou. Sociální i kulturní kapitál je bezpochyby se základní školou spojován, většinou ale směrem dovnitř školy, směrem k žákům. Méně však je základní škola spojována s rolí hybatele společenského života, i když se zdá, že právě na venkově tuto roli plní.

Jestli může venkovská škola plnit významnou roli v oblasti společenského života v obci, zkoumá na příkladu obce Bohutín, okres Šumperk, praktická část práce. Ještě před samotným výzkumem je kapitola zaměřená na představení obce, její

minulosti a současnosti, dále se věnuje historickému vývoji místní základní školy a popisuje, jak funguje dnes.

Na tuto kapitolu navazuje empirická část práce, která se skládá ze dvou částí, z rozhovoru s ředitelem místní základní školy a dotazníku. Rozhovor pomohl k ucelení informací o obci, jejím společenském životě a roli základní školy v tomto směru. Sloužil také jako pilotní studie k tvorbě dotazníku. Ten byl tvořen na základě tří pracovních hypotéz, které byly stanoveny pomocí informací načerpaných v předchozích částech práce. Sestavení otázek v dotazníku bylo zaměřené na společenský život organizovaný. Výsledky šetření vyplývají z 62 validních dotazníků. Ukazují na to, že obyvatelé Bohutína nejčastěji navštěvují společenské akce přímo v Bohutíně, dále potvrzují hypotézu, která tvrdí, že občané Bohutína vnímají základní školu, jako významný subjekt v oblasti organizace společenského života v obci. Nakonec výsledky šetření sdělují, že obyvatelé Bohutína vnímají ZŠ zapojenou do společenského života obce více než jiné místní organizace. Výsledky ale také ukazují, že jednou z nejoblíbenějších a nejnavštěvovanějších akcí je akce, kterou sice pořádá škola, ale spolupracuje na ní jak obec, tak mateřská škola. Ukazují tak na efektivitu spolupráce místních organizátorů společenských akcí.

Na základě šetření lze tvrdit, že základní škola může být významným činitelem společenského života na venkově. Význam školy je však zřejmý směrem k žákům, ale na příkladu ZŠ v Bohutíně lze vidět, že se škola snaží o udržování a obnovu místních tradic, je iniciátorem velkého množství společenských akcí, které vytváří prostor pro rozšiřování sociálního i kulturního kapitálu občanů. Toto rozšiřování sociálního kapitálu může vést k udržitelnému rozvoji obce a postupné obnově tradic a nalezení osobité identity venkova, který byl v minulosti tolikrát zneuctěn. Posledních 90 let toho všeho byla součástí právě místní základní škola, a tak má možnost znát jedinečný potenciál obce lépe než jiní. Velkým přínosem je aktivní zapojení pedagogů místní školy do života obce a zapojením do dalších společenských akcí, které v obci probíhají.

6. Seznam použitých zdrojů

Literatura

- ANDRLE, A., SRB, V. (1988): Nová koncepce pojmů město a venkov a její význam pro geografii. Sborník ČSGS, 93, č. 2, s. 103-115
- BINEK, J. a kol. (2007) Venkovský prostor a jeho oživení. Brno: Georgetown. ISBN 978-80-86251-22-6. ISSN isbn80-251-19-5.
- BINEK, J. a kol. (2009) Synergie ve venkovském prostoru – Aktéři a nástroje rozvoje venkova. 1. vyd. Brno: GaREP Publishing. 98 s. ISBN 978-80-904308-0-8.
- BINEK, Jan et al. Synergie ve venkovském prostoru. 1. vyd. Brno: GaREP, 2011, 116 s. ISBN 978-80-904308-8-4.
- BOURDIEU, P. Cultural Reproduction and Social Reproduction. Book Section in Brown, R. K. *Knowledge, Education, and Cultural Change: Papers in the Sociology of Education*. London: Tavistock, 1973. ISBN 9780422757508
- HLOUŠKOVÁ, L. *Proměna kultury školy v pedagogických diskurzech*. Brno: Masarykova univerzita, 2008. ISBN 978-80-210-4813-3
- HOLÁTOVÁ, D., Krninská, R. & kol. (2012). Lidské zdroje v rozvoji venkova. Praha: Alfa Nakladatelství.
- HURBÁNEK, P. (2004): Priestorový aspekt periférnosti vrurálno-geografickej a sídelno-geografickej interpretácii vidieka. In: Balej, M. – Jeřábek, M., ed.: Acta Universitatis Purkynianae 100, Studia Geographica VI., Geografický pohled na současné Česko. Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, Ústí nad Labem, s. 49-60
- JANÍČEK, Karel. *500 let Bohutína*. Bohutín: Obecní úřad a Osvětová beseda v Bohutíně, 1993.
- JOHNSTON, R. J. (1994) The Dictionary of Human geography. 3. vydání, Oxford: Blackwell. 724 s.
- KLIMEŠ, Vladimír. (1949) Česká vesnice v roce 1848. Knihovna Svoboda v Mostě. Most: Brázda
- KLUFOVÁ, Renata. Demografický vývoj a typologie českého venkova v kontextu prostorových souvislostí. 1. vyd. Praha: WoltersKluwer, 2015, 276 s. ISBN 978-80-7478-733-1.
- Kronika Základní školy v Bohutíně. Zemský archiv Opava.
- KUBÁTOVÁ, Helena. (2016) Proměny příměstského venkova a venkovské každodennosti. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-4996-8.
- LOŠŤÁK, Michal. 2019 Modely regionálního/rurálního rozvoje: Přednáška 09 [online]. In: . [cit. 2020-10-11]. Dostupné z: <https://moodle.czu.cz/course/view.php?id=17548>
- LOWE, P. (2000): The Challenges for Rural Development in Europe. From Production Agriculture to Rural Development: Challenges for Higher Education in the New Millennium
th
– Proceeding of the 5th European Conference on Higher Agricultural Education, p. 19 – 31. Plymouth, University of Plymouth, Seale – Hayne Faculty.
- MAIER, Karel et. al., Udržitelný rozvoj území. 1. vyd. Praha: Grada, 2012, 256s. ISBN 978-80-247-4198-7.
- MAJEROVÁ, V. (2001a): Český venkov 2001 – Instituce (část I). Česká zemědělská univerzita v Praze, 99 s

- MAJEROVÁ, V. (2005b): Český venkov 2005 – Rozvoj venkovské společnosti. Česká zemědělská univerzita v Praze, Praha, 163 s.
- MAJEROVÁ, Věra et al. Sociální kapitál a rozvoj regionu: Příklad kraje Vysočina. 1. vyd. Praha: Grada, 2011, 224 s. ISBN 978-80-247-4093-5.
- MAŘÍKOVÁ, P. (2009) Venkov - vymezení základních pojmů, In: Majerová V. a kol Český venkov 2008 - Proměny venkova. s. 13-33, ISBN 978-80-213-1911-0
- MULLER, J. (2005) Venkov očima geografa. In Sborník ze semináře AUÚP ČR: Venkov-jeho proměny a územní plánování. 1. vyd. Brno, s. 4-11
- OECD. The New Rural Paradigm – Policies and Governance. OECD Rural Policy Reviews, Organisation for Economic Cooperation and Development, 2006. ISBN 92-64-02390-9.
- PELCL, Petr. 2008. Metodika dobré praxe místních akčních skupin v České republice: Zpráva z výzkumného projektu 2007-2008. Plzeň: Centrum pro komunitní práci. Edice venkov. ISBN 978-80-86902-74-6.
- PERLÍN, R. (2009): Vymezení venkovských obcí v Česku. Obec a finance, 14, č. 2, s. 38-42 - <http://denik.obce.cz/go/clanek.asp?id=6384068> (21.7.2010)
- PERLÍN, R., (1998 b): The Role of Public Administration in the Small Municipalities, 6th NISPAcee Annual Conference of Public Administration and Social Policies in Central and Eastern Europe
- PERLÍN, R., KUČEROVÁ, S., KUČERA, Z. (2010): Typologie venkovského prostoru Česka. Geografie, 115, č. 2, s. 161–187.
- POSPĚCH, Pavel. (1989) Vynalézání venkova v ČR po roce. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2014. Sociologická řada. ISBN 978-80-7325-353-0.
- RABUŠICOVÁ, M. Školní úspěšnost žáka v kontextu vzdělanostních nerovností. *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. U. Řada pedagogická.* 1996, roč. 45, č. U1, s. 7-20 <<http://hdl.handle.net/11222.digilib/104560>>
- SKOKAN, Karel. Konkurenceschopnost, inovace a klastry v regionálním rozvoji. Ostrava: Repronis, 2004. ISBN 80-7329-059-6.
- SLEPIČKA, A. (1981): Venkov a/nebo město. Svoboda, Praha, 367 s.
- SLOVÁKOVÁ, Hana et. al., Metodika spolupráce obcí v místních akčních skupinách. 1. vyd. Zlín: Tigris, s. r. o., 2015, 79 s., bez ISBN (vydalo Sdružení místních samospráv ČR)
- SVOBODOVÁ, Hana a Antonín (2014) VĚŽNÍK. Úvod do geografie venkova. Brno, Tiskový výstup publikace vydané na Elportále MU. Masarykova univerzita.
- SÝKORA, L., MATOUŠEK, R. (2009) Sociální kapitál a teritorialita sociálních sítí. Geodny Liberec 2008. Poštolka, V., Lipský, Z., Popková, K., Šmída, J., eds, Geodny Liberec 2008 sborník příspěvků, Geodays Liberec 2008 book of proceedings, s. 50-56. Liberec, TU Liberec.
- TOMŠÍK, Karel. 2009. Vývoj a perspektivy evropského venkova: aspekty konkurenceschopnosti a udržitelného rozvoje v evropském venkovském prostoru v prostředí globalizace. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7357-495-6.
- URBÁNEK, P. Klima učitelského sboru v případové studii základní školy. *ORBIS SCHOLAE*, 2008, ročník 2, č. 3. Dostupné na < http://www.orbisscholae.cz/archiv/2008_03.pdf>

Web

Bohutín současnost. Bohutín [online]. [cit. 2020-11-05]. Dostupné z: <https://www.bohutin.cz/obec/informace-o-obci/soucasnost/>

EU, European Commission. 2006. The Leader approach: a basic guide. Luxembourg: EUR-OP. ISBN 92-79-02044-7. Dostupné také z: http://ec.europa.eu/agriculture/publi/fact/leader/2006_en.pdf

GREGORINIOVÁ, J., SCHOLLAROVÁ, V. *Místní kultura stabilizační a stimulační faktor rozvoje českého venkova*. In: Sborník příspěvků z mezinárodní konference Venkov je náš svět. Český Krumlov : PEF ČZU, 2006. s. 330-339. Dostupný také z WWW: <http://soclab.pef.czu.cz/pdf/Sbornik_Venkov_neprodejne.pdf>.

KUČEROVÁ, S. Zanikání škol na českém venkově. *Deník veřejné správy* [online]. 2010, 2, [cit. 2011-12-19]. Dostupný z WWW: <<http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6438748>>.

KULTURA VESNICE, ÚLOHA VZDĚLÁNÍ, NÁBOŽENSTVÍ, VLIV MÉDIÍ [online]. Brno, 2020 [cit. 2020-11-10]. Dostupné z: https://is.mendelu.cz/eknihovna/opory/zobraz_cast.pl?cast=31774;

MATOUŠKOVÁ, Kamila. Nová typologie městských a venkovských regionů NUTS 3 podle Evropské komise. *Deník veřejné správy* [online]. 2011, [cit. 2020-08-16]. Dostupné z: <http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6485296>

Místní akční skupina (MAS). In: Evropské strukturální a investiční fondy [online]. 26.01.2016 [cit. 2016-08-07]. Dostupné z: [http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Informace-a-dokumenty/slovník-pojmu/M/Místní-akční-skupina-\(MAS\)](http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Informace-a-dokumenty/slovník-pojmu/M/Místní-akční-skupina-(MAS))

Národní strategický plán LEADER 2014+: Strategický poziční dokument Národní sítě Místních akčních skupin České republiky pro přípravu politik rozvoje venkova... In: NS MAS České republiky [online]. Červen 2011 [cit. 2016-07-17]. Dostupné z: <http://nsmas.cz/content/uploads/2012/07/N%C3%81RODN%C3%8D-STRATEGICK%C3%9D-PL%C3%81N-LEADER-2014+-pln%C3%A1-verze.pdf>

NOVOTNÁ, I. Neziskové organizace zabývající se rozvojem kultury na vesnici se zaměřením na Kulturní a vlastivědnou společnost Podvalák v Bošovicích. Magisterská diplomová práce. Brno : Masarykova univerzita, 2011. 107 s. Dostupný také z WWW: <http://is.muni.cz/th/179723/ff_m/TEXT.pdf>.

O nás. In: NS MAS České republiky [online]. [cit. 2016-08-12]. Dostupné z: <http://nsmas.cz/o-nas/>

PERLÍN, R. (2009): Vymezení venkovských obcí v Česku. *Obec a finance*, 14, č. 2, s. 38-42 - <http://denik.obce.cz/go/clanek.asp?id=6384068> (21.7.2010)

PERLÍN, R. (2013) Vymezení venkova pro potřeby PRV. Prezentace ze semináře Venkov. URL <<http://geography.cz/wp-content/uploads/2013/02/Perl%C3%ADn-vymezen%C3%AD-venkova-pro-pot%C5%99eby-PRV.pdf>>

PERLÍN, Radim. (2008) Venkov, typologie venkovského prostoru [online]. [cit. 2019-08-18]. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/odbor/reforma/perlin.pdf>

VOJTÍŠEK, Petr. Výzkumné metody [online]. Praha, 2012 [cit. 2020-11-02]. Dostupné z: http://skoly.praha.eu/files/=84121/Skripta+++Výzkumné_metody.pdf. Vyšší odborná škola sociálně právní. ISBN 978-80-905109-3-7

Zemědělec [online]. Oldřich Přibík, 2015 [cit. 2019-10-25]. Dostupné z: <https://www.zemedelec.cz/obyvatel-na-venkove-stale-pribyva/>

ZŠ Bohutín. Masarykova základní škola Bohutín [online]. [cit. 2020-11-05]. Dostupné z: <http://www.mzsbohutin.cz>

7. Přílohy

1. Vzor dotazníku

<p>Dobrý den,</p> <p>jmenuji se Ludmila Andršová a vítám Vás u dotazníku, který vznikl v rámci mé diplomové práce. Moc Vás prosím o jeho vyplnění. Dotazník je zaměřený na společenský život v obci Bohutín a zapojení místní základní školy. Pojem společenský život je v rámci tohoto dotazníku zúžen na pořádané společenské a kulturní akce v obci. Většina otázek v dotazníku vyžaduje pouze jednu odpověď, pokud je třeba odpovědi více, je to uvedené. Vyplnění celého dotazníku by Vám nemělo zabrat více než 10 minut. Děkuji za Váš čas věnovaný vyplnění dotazníku.</p> <p>Obecné</p> <p>Pohlaví:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Žena 2) Muž <p>Věk:</p> <ol style="list-style-type: none"> 3) 17 a méně 4) 18-30 5) 31-40 6) 41-50 7) 51-60 8) 60 a více <p>Místo vašeho bydliště:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Bohutín 2) Okolí 5 km od Bohutína 3) Jiné, doplňte: <p>Účast na společenském životě</p> <p>Účastníte se společenských akcí v Bohutíně?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Ano 2) Ne 3) Občas <p>Kolikrát do roka se účastníte společenských akcí v Bohutíně?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) 0-2 2) 3-5 3) 6-8 4) 9-10 5) 10 a více	<p>Navštěvují nejčastěji společenské akce v:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Bohutíně 2) Jiné, uveďte: <p>Jestli jste výše odpověděli "jiné", odpovězte na následující otázku Proč navštěvujete častěji akce mimo Bohutín?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Bohutín nenabízí dostatek kulturních akcí 2) Bohutín nenabízí akce, které by mě zajímaly 3) Jiné, uveďte: <p>Podíl jednotlivých subjektů na spol. životě v Bohutíně</p> <p>Společenské akce v Bohutíně pořádá: (libovolný počet odpovědí)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Obec 2) Základní škola 3) Mateřská škola 4) Místní firma 5) Hasiči 6) Někdo jiný: <p>Označte, které z akcí jste se zúčastnil/a za poslední dva roky: (libovolný počet odpovědí)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Hasičský ples 2) Karneval 3) Drakiáda 4) Podzimní výtvarné odpoledne 5) Mikuláš 6) Zpívání u vánočního stromčku 7) Jiné, doplňte: <p>Která z jmenovaných institucí má podle Vás významný podíl na spol. životě obce (max. 2 odpovědi):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Obec 2) Základní škola 3) Mateřská škola 4) Místní firma 5) Hasiči 6) Někdo jiný:
<p>Označte, které akce patří k Vaším oblíbeným (max 2 odpovědi):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Hasičský ples 2) Karneval 3) Drakiáda 4) Podzimní výtvarné odpoledne 5) Mikuláš 6) Zpívání u vánočního stromčku 7) Jiné, doplňte: <p>Základní škola jako významný subjekt společenského života</p> <p>Vnímáte ZŠ jako významného činitele společenského života v Bohutíně?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Ano 2) Ne <p>Které ze společenských akcí pořádá základní škola:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Hasičský ples 2) Karneval 3) Drakiáda 4) Podzimní výtvarné odpoledne 5) Mikuláš 6) Zpívání u vánočního stromčku 7) Jiné, doplňte: <p>Na kterých společenských akcích se ZŠ podílí (zapůjčení tělocvičny, zapůjčení hřiště, finanční podpora, zapojení s dětmi v rámci výuky, apod....):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Hasičský ples 2) Karneval 3) Drakiáda 4) Podzimní výtvarné odpoledne 5) Mikuláš 6) Zpívání u vánočního stromčku 7) Jiné, doplňte: <p>Přijde Vám zapojení ZŠ do společenského života dotatečné:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Ano 2) Spíše ano 3) Spíše ne 4) Ne <p>Jaké akce navíc byste ve Vaší obci uvítal/a? Doplňte:</p> <p>Děkuji za Váš čas a odpovědi. Bc. Ludmila Andršová</p>	

2. Dokument ČSÚ o obci Bohutín

Bohutín		Nezaměstnanost k 31. 12. 2018 ²⁾	
Typ úřadu	Obec	Uchazeči o zaměstnání	17
Kód obce	525979	Podíl nezaměstnaných osob	3,27
Okres	Šumperk		
SO ORP	Šumperk		
SO POÚ	Šumperk		

Stav k 1. 1. 2018		celkem	ženy
Počet obyvatel		779	393
z toho do 14 let		135	62

Sčítání lidu, domů a bytů k 26. 3. 2011		celkem	ženy
Počet obyvatel		761	385
Ekonomicky aktivní		353	151
zaměstnaní		326	141
nezaměstnaní		27	10
Ekonomicky neaktivní		378	221
Vyjíždějící celkem		219	104
do zaměstnání		152	69
do škol		67	35
Domy celkem		159	159
rodinné domy		151	151
bytové domy		7	7
Obydlené byty celkem		293	293
z toho v rodinných domech		174	174

Dokončené byty v letech 2011–2017		Celkem
		8

Ekonomické subjekty k 31. 12. 2018		Celkem
		122
z toho fyzické osoby		104

Výměry (ha) k 31. 12. 2017 ¹⁾		224,57
Katastrální výměra		224,57
v tom:		
zemědělská půda	118,88	
orná půda	16,26	
zahrady	15,07	
nezemědělská půda	105,69	
lesní plochy	58,42	
zastavěné plochy	6,70	

Vybavenost obce		Ano (ČOV)
Kanalizace		Ano
Veřejný vodovod		Ano
Plynofikace		Ano
Pošta		Ne
Zdravotnické zařízení		Ano
Mateřská škola		Ano
Základní škola		Ano
Vlaková zastávka		Ano
Autobusová zastávka		Ano
Dostupnost sídla kraje (km)		55,4
Dostupnost sídla ORP (km)		11,6

Adresa a kontaktní údaje	
Obecní úřad Bohutín	
Bohutín 65	
789 62 Olšany	
IČO: 00302392	
Datová schránka: qmvar6b	
Telefon: +420 583 247 237	
E-mail: obec@bohutin.cz	
Web: www.bohutin.cz	

¹⁾ zdroj dat: Český úřad zeměměřický a katastrální; ²⁾ Úřad práce České republiky – generální ředitelství

3. Tabulka odpovědí (viz přiložené přílohy)
4. Výsledky dotazníků (viz přiložené přílohy)